

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 25 (166)

1995 m. liepa

Česlovas IŠKAUSKAS

Savaite Seime ir Vyriausybėje

Karaliaus Mindaugų tiesa

Prieš 743 metus, 1253 m. liepos 6d., buvo karūnuotas Lietuvos valdovas. Sunki karūna teko karaliui Mindaugui. Reikėjo vienyti kraštą, plėšomą vidaus nesantaikos, kivirčų, asmeninių ambicijų. Reikėjo ginti šalį, į kurį kėsinamas ne tik ginklu, bet ir klasta, apgaule, vylium. Tai gali kovoti su vidaus varžovais ir su išorės priesais. Mindaugas vienkai pakelė likimo jam sviesią pirštinę, sumanai ir kantriai ėmėsi kloti pamatus rūmui, kuris štai jau aštuntas šimtmetis stovi, daužomas skaudžių istorijos smūgių. Šiandien tame gyvename mes ir su pagarba minime jį - pirmajį to rūmo statytoją, jau tada sunerimu žvelgusį į tolimus istorijos ūkus ir sunkią nerimo valandą susimastydavusį: *Lietus ir laikas pėdsakus nuplaus, džiaugsmus ir laimę vėjai išnešios... Ar mūsų viltį, mūsų dygų kelią supras vaikai ir vėl jį pakartos?* (A.Kairys, Karūna)

Su pasididžiavimu galime pasakyti, kad daugelis vaikų ryžosi eiti tuo dygiu keliu ir taip pat pasiauko jamai, kaip ir karalius Mindaugas, dėjo plyną po platos į rūmą, kad tame jaukiai ir ramiai galėtų gyventi ateities kartos. Tai - tūkstančiai statytoju, nepamirštamų vardų, iš kurių negalime neprisiminti Gedimino ir Vytauto, Leono Sapiegos ir Radvi-

rių "skaudaus likimo amžiai pavydės" (J.Aistis).

Deja, buvo ne tik statytojų, bet ir ardytojų. Padūmačiai amžiuje toliuose nykėjų vardai, gal prisimename tik kaip neužgyjančias žaizdas Krėvos sutartį, Liublino uniją ar Liaudies seimo farsą. O kiek žaizdų, kurios atsivérē jau mūsų akyse Džiugavom Baltijos kelyje, o tame tų, kurie šiandien tvarko valstybės rūmą, nebuvo. Budėjome naktimis prie Parlamento, o tie, kurie tada saldžiai miegojo, šiandien prichvatizuoja turta ir žarsto išplautus litus ir dolerius. Laidojom, surinkę iš žvyrdubolių ir kemsynų, laisvės kovojo palaikus, o tie, kurie kankino ir

los Rudojo, Mažvydo ir Simono Daukanto, vyskupo Motiejaus Valančiaus ir Jono Basanavičiaus, Maironio ir Vinco Kudirkos, Antano Smetonos ir palaimintojo Jurgio Matulaičio. Negalime neprisiminti kritusių Dervės ir Žalgirio laukuose, 1863 metų sukilio ir Nepriklausomybės kovų mūšiuose, pokario partizanų, ku-

žudė, šiandien yra "karo veteranai", verti medalių ir pensijų. Renkasi bolševikinio genocido aukos politiniai kaliniai ir tremtiniai, pagerbia žuvusius, malšina savo skausmą ilgesio ir liūdesio dainomis, o vis dažniau išgirstame šnypšiant tuos, kurių gyvybių ir kančią kaina prisikéléme.

Nelengvai gyvename karaliaus Mindaugo pradėtuose statyti rūmuose. Sunerimu stebime, kaip valstybės vyrų žodžiai skiriasi nuo darbų. Su nepasitikėjimu klausomės kalbą apie stabilizaciją, kalbą, kurioms, atrodo, vis mažiau plojama. Kvaitulys, apsukęs daugelio galvas, praeina. Prezidento filosofavimai, kad būta gerų kolaborantų, sukelia tik karčią šypsena. Bet, žinoma, manyt, kad grybas, įsimetęs į valstybės rūmus, jau neturi jėgų plėstis, jau negyvybingas, negalime. Ilgametė patirtis liudija, kad tas grybas sugeba pasiversti ir aštuonkoju, ir hidra, sugeba purkšti vis naujus ir naujus nuodus, vilioti žaisliukais, pasiversti gegute ar apsimesti nuotaka. Ir reikia didelio apdairumo, kad nebūtum apgautas, kad neilistum į gudriai paspeštastas žabangas. Bet tiesa yra tas laužas, kurio liepsnas galima prislopinti, bet užgesinti niekada. Ir jei nepavyko jo, to laužo, užgesinti pačiomis moderniausiomis, pačiomis klastingiausiomis priemonėmis per penkiadesimt metų, nepavyks ir dabar. Todėl tikime tiesa, tikime ateitimi, kaip ja tikėjo karalius Mindaugas.

Savaitė prabėgo sportinių ir politinių aistru sūkury. Įdomi ypatybė: šis verpetas taip susipynė, kad negalėjai atskirti, kur baigiasi kvapą gniaužiančios krepšinio batalijos, o kur prasideda nešvarūs politiniai žaidimai.

■ Pirmadienį mūsų krepšinio rinktinė pagaliau įpuolė į savo šalies aistrolių glėbį, iš kurio ištrūkti nebuvo lengva. Siautė ir dainavo "Žalgirio" stadionas, šurmuliavo Vilniaus gatvės, vicečempionais gérėjosi visa Lietuva. Ir ne tik.

Apdovanojant lietuvius sidabro medaliais, Atėnų sporto arenoje netilo mūsų krepšininkus šlovinančios ovacijos. Aukso medalius įteikiant Jugoslavijos krepšininkams (serbams ir Juodkalnijos atstovams), nesiliovė švilkimas, o "bronzininkė" Kroatijos komanda išėjo iš salės.

Mūsų krepšininkų duodamame interviu galėjai pastebėti nuoskaudą, kad krepšinio pasaulio vadovai yra korumpuoti, korupcija prasimelkė net į žemynų čempionatus, ir tai kaip šaukštasis deguto į medaus statinę.

Lietuvos krepšininkai buvo deramai pagerbti. Pirmadienį stadione tik A.Šleževičiaus kalbos nenorėjo klausyti susirinkusieji. Kaip visada, šiltas buvo V.Landsbergio ir jo žmonos Gražinos sveikinimas vicečempionams. Antradienį puse trijų juos priėmė šalies Prezidentas, kuris netrukus išvyks atostogų.

Néra abejonių, Lietuvos šaunuoliai bus premijuoti, nors ne tai svarbu. O štai Seime svarstant Valstybės biudžeto papildymo projekta, deputatai nepritare J.Veselkos siūlymui 1 mln. litų numatyti krepšinio plėtotei. Sprendimas atidėtas, matyt, iki rudens, kai pailsėjė Seimo nariai sugriš iš pabodusius rūmus Neries pakrantėje.

(nukelta į 2 psl.)

Apie sportą rašome labai retai, bet kaip šiandien neprisiminti 29-ojo Europos krepšinio čempionato, kurio kovos jaudino visą Lietuvą? Mūsų vyrai, vadovaujami trenerio V.Garasto, įveikė pogrupyje buvusių Europos čempionės Graikių, Vokietijos komandas bei kitus varžovus, o ketvirtfinalyje nugalėjė favoritais laikytus Rusijos krepšininkus, jau buvo užsitikrinę vieną iš keturių kelialapių į kitais metais Atlantoje vyksiančias (JAV) olimpinės žaidynes. Pergalingai lietuvių įveikė dar vieną barjerą - galingą Kroatijos rinktinę. Atėjo čempionato kulminacija - kova dėl aukso medalių su Jugoslavijos komanda. Jaudindamiesi stebėjome šį "juodžiausią finalą" Europos krepšinio čempionatų istorijoje", kaip ji apibūdino vienas graikų žurnalistas. Matėme, kad čempiono titulą lémė ne žaidėjų meistriškumas, bet sportui svetimi faktoriai. Galingo FIBA vadovo, serbo B.Stankovičiaus įtaka buvo jaučiama per visą čempionatą, o ryškiausiai pasirodė finale, kai teisėjo iš JAV švilkupas iš esmės lémė rungtynių baigtį. Žinoma, iš dalies kalti ir mūsiškiai: iš anksto gerai žinodami, ko galima tikėtis, jie privalėjo suvaldyti savo nervus, o ir reikėjo uždengti varžovą, kuris tik per šias rungtynes imetė tiek tritaškių, kiek buvo įmetęs per visas ankstesnes. Ir vis dėlto žiūrovai matė kuri komanda verta čempiono vardo, todėl Atėnų sporto rūmuose skambėjo "Lie-tu-va". Ne veltui jau grįžęs Arvydas Sabonis pasakys: "Pirmą kartą

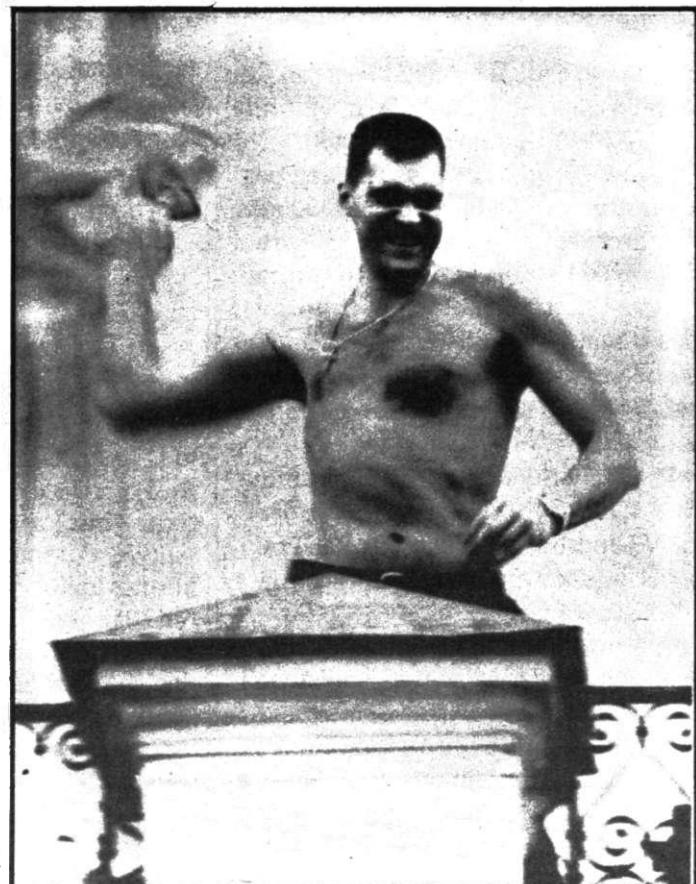
svetimoje šalyje žaidėme kaip namie".

Švente virto ir mūsų krepšininkų sutiktuvės Vilniuje, "Žalgirio" stadione. Tenka sutikti su š TV ekrano išgirstais žodžiais, kad taip gausiai ir nuoširdžiai yra buvęs sutiktas tik popiežius Jonas Paulius II. Seniai bebuvom gyvenę tokia vieninga džiaugsmo nuotaika, seniai taip garsiai skambėjo mielas žodis: "Lie tu-va". Taigi paskutiniaisiais metais slopingas tautinio pasididžiavimo jausmas, pasirodo, nėra miręs. Ir kaip sovietų priespaudos metais krepšinis žadino ateities viltis, taip ir šiandien įtikina, kad atsitiesti pajęgsime, kad aferistai ir demagogai neįstengs pasiekti pergalęs, kad ir kokias švilkukais šviliptų.

Atėnų vicečempionai, kurių sidabro medaliai, anot "Žalgirio" stadione kalbėjusio prof. V.Landsbergio, yra su "aukso atspalviu", prezidento įsakymu apdovanoti "Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino ordinais ir medaliais". Bet didžiausias apdovanojimai - tas susižavėjimas, ta meilė, kuri buvo demonstruota ir Vilniuje, ir Kaune, Rotušės aikštėje, kurią reiškė ir prieš pernias dešimt metų kamuolių mėtę žaidėjai, ir vaikai, kurių dar laukia nauji Atėnai, kurią reiškė mili Jonai Lietuvos žmonių. Manau, kad tai pati didžiausia dovana mūsų vyrams, pasiaukojamai gynusiems Lietuvos garbę Barcelonas, Atėnų, kituose pasaulio stadionuose.

Vytautas OPULSKIS

L. Brundzos nuotrauka

A. Sabonis Rotušės balkone susitikimo su kauniečiais metu

Savaitė Seime ir Vyriausybėje

(atkelta iš 1 psl.)

■ Seime pagaliau ratifikuota JTO Vaiko teisių konvencija. Numatyta, kad dabar visi Lietuvos įstatymai turi būti derinami su šiuo tarptautiniu dokumentu. Konvencija nustato vaikų laisvės atėmimo, tėvystės teisės normas. Šis dokumentas labai svarbus Lietuvai žengiant į Europos Sąjungą, ir jos laikymasis yra viena iš salygų sekmingai ištoti į šią organizaciją apie 2000-uosius metus.

Seimas patvirtino ir kitą šios konvenčios dokumentą. Buvo pataisytas Lietuvos Baudžiamojo kodekso 104 straipsnis: iki 18 metų amžiaus piliečiai baudžiami tik teismo, o ne prokuroro nuntartimi. Pataisymai įsigalios nuo gruodžio mėnesio. Tai taip pat labai svarbu Lietuvai pretenduojant į Europos bendriją.

■ Seime dar kartą buvo svarstomi Alkoholio kontrolės įstatymo papildymai. Ilgai ginčytasi dėl alkoholio pardavinėjimo laiko parduotuvėse ir naktiniuose gėrimų pardavimo "taškuose", kalbėta apie alkoholio pardavinėjimą pareigūnams, vilkintiems uniformą, replikuota: ar jis galės pirkti Seimo nariai, kurie dar nedėvi tokios aprangos, susirūpinta, kaip į tai reaguos rinkėjai, ar tėjant naujai rinkimų kampanijai. Nepriimtas pasiūlymas už įstatymo pažeidimus imti baudas atsižvelgiant į pelną, o pritarta bausti-žiūrint apyvartos. Įvestas nakties prekybos alkoholiniais gėrimais žyminis mokesčis.

■ Antradienį keli šimtai indėlininkų, vadovaujami LKS ir "Jaunosios Lietuvos" vadovų, susirinko į mitingą prie Seimo. Jie reikalavo, kad valstybė garantuočia indėlių saugumą, o Seimas parengtų tokį įstatymą. Seimo kavinėje kavą gurkšnojės V.Šustauskas jūsų apžvalgininkui sakė: "Seimą imsim". Jis buvo pasipiktinęs, kodėl Vyriausybė globoja "Aurabanką"- savų prietelių užvovjė, o ne kokią "Sekundę" arba "Sveikuolius". LLS lyderis, paprašytas susitikti su žurnalistu, pasakė: nežinia, koks bus telefonas po šio mitingo- gal Lukiskėse...

■ Ir vis dėlto pirmadienio vakara per LTV kalbėjės šalies Prezidentas mėgino įrodyti, kad žmonių pensijos tolydžio auga; o jeigu ir ne, tai bent jau yra stabilios. Jo nuomone, dabar vidutinė pensija- 148 litai, taigi per 1995 metus išaugo 22 proc. Vien liepos mėnesį pensijoms reikės skirti papildomai 150 mln. litų. Prezidentas susinervino, kai žurnalistas paklausė, ar sovietiniams tarnautojams pensijos ne didesnės negu prieštā sistemą kovojujosiems. Šalies vadovas tai neigė, ypač peikdamas žodį "kolaborantas". Kaip sakoma, vilko kailio neišaugsi...

■ Iš kitų svarbių įvykių paminėtina V.Ivanovo byla ir opozicijos lyderio V.Landsbergio priekaištas, kad Premjeras jį gina, matyt, turėdamas minty "klausimų kompleksą".

Premjeras ir Prezidentas nusiuntė sveikinimus JAV vadovams nacionalinės šventės proga. Pirmadienio vakara Menininkų rūmuose JAV ambasada surengė priėmimą: Lietuvos žmonelai galėjo bent mintyse "papuotauti" prie stalų, lūžtančių nuo skanėstų. Kaip toje pasakoje: per barzdą varvėjo, burnoje neturėjau...

Gelbékime tautą nuo sunaikinimo

1995m. gegužės 26-28d. Vilniuje vyko antrasis Pasaulio parlamentarų suvažiavimas Tibeto klausimu. Suvažiavime dalyvavo 80 parlamentarų iš 21 šalių. Šio suvažiavimo veiklą remia daugiau kaip 1000 viso pasaulio parlamentarų. Suvažiavime dalyvavo ir Tibeto egzilinės (esančios tremtyje) Vyriausybės nariai ir Dalailamas atstovai.

Keletas žodžių apie Tibetą. Tibetas yra Azijos žemyno centre, įsiterpęs tarp trijų didžiųjų Galybių- Kinijos, Indijos ir NVS (buvo SSRS). Didžiulė 2,5 mln.kv.km. Tibeto teritorija beveik prilygsta pusei Indijos teritorijos. Tibeto plynaukštė yra 4000m aukštęje. Gamta čia unikali. Iki Kinijos okupacijos 1950m. Tibetas buvo nepriklausoma valstybė. Jos istorija yra daugiau nei 2000 metų senumo. Iki okupacijos Tibete gyveno 6 mln. gyventojų. Dėl kinų okupacijos mirė 1,2 mln. žmonių. Kinija Tibete įrengė tarpžemyninių balistinių raketų bazes, atominių ginklų bandymų poligonus, toksinių ir branduolinių atliekų sąvartynus. Okupacijos metais iš Kinijos į Tibetą atkelta apie 7 mln. kolonistų. Taip tauta savo žemėje tapo mažuma.

Toks, galima sakyti, "tipiškas" mažesnės tautos, patekusios į klastingos ir agresyvios didžiulės valstybės gniaužtus, likimas jaudina pasaulio visuomenę ir parlamentarus. Reginama padėti agresoriaus žudomai tautai. Apie tai kalbėjo visų suvažiavime atstovaujamą šalių delegacijų atstovai. Nuo Lietuvos kalbėjo Seimo nariai R.Ozolas ir P.Jakučionis. Suvažiavimas priėmė rezoliuciją, kurioje pripažistama, kad Tibetas yra neteisėtai okupuota nepriklausoma valstybė, smerkiamas Tibeto kolonizavimas ir okupantų nusikaltimai žmonėms ir gamtai, kreipiamasi į Jungtines Tautas, raginant kelti Tibeto dekolonizavimo klausimą, pasaulio valstybių Vyriausybės raginamos pripažinti Tibeto Vyriausybę tremtyje.

Suvažiavimą organizavo Seimo nariai L.Andrikinė, A.Vaišnoras ir kt. Organizacinė komisija buvo sudaryta tik iš opozicijos atstovų. Seimo pirmininkas Č.Juršėnas neleido suvažiavimo organizuoti Seimo rūmuose ir nepriėmė Pasaulio par-

lamentarų, norėjusių padaryti mandagumo vizitą.

Štai keletas ištraukų iš mano kalbos šiame suvažiavime. Į Tibeto problemą bandžiau pažvelgti remdamasis trijų labai svarbių tarptautinės teisės dokumentų pamatiniais teiginiais:

- Jungtinių Tautų Organizacijos įstatais;
- Europos žinogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija;
- Atėnų deklaracija dėl mažumų teisių.

Visi šie dokumentai gina mažų tautų ir tautinių mažumų teises saugant savo identitetą ir patvirtina tautų apsisprendimo teise.

Bandžiau atkreipti Pasaulio parlamentarų dėmesį į vieną svarbių mažumų teisių aspektą: mažumų teises į savarankiškumą turėtų būti skirtinos tautų, turinčių savo suverenias valstybes, ir tautų, neturinčių suverenių valstybių (esančių tik mažuma kitų tautų apsuptyje). Pastarosios turėtų būti globojamos ir saugomos tarsi tarptautinės reikšmės paminklai ir turėti neginčiamą teisę į apsisprendimą, nes tvirčiausia tautos išlikimo, jos savitos plėtotės garantija yra jos suvereni valstybė.

Pasaulys labai rūpinamasi politinių konfliktų tarp valstybių, pastaruoju metu- ir žmogaus teisėmis, bet per maža dėmesio skiriama tautų konfliktams valstybių viduje. Tai vadinamasis "vidaus reikalo" sindromas. Mažesnės tautos patiria fizinę ar pavyrių prievertą. Fizinė- tai tautos žudymas (kā Rusijos kariauna daro Čečenijoje). Pasyvioji- tai socialinė, ekonominė, kultūrinė asimilacija (kā Kinijos valdžia daro Tibete). Pasyvioji priespauða ilgainiui sukelia pyktį, kuris virsta prieverta- sukiliui ar lokalinui karu. Tokie karai tampa vis ilgesni (Afganistanas, Karabachas, Bosnija...). Užsišęs konfliktas galiausiai ima vienodai demoralizuoti visas kariaujančias puses. Tai nepaprastai pavojinga. Reikalinga tokį konfliktų prevencija. Tai gali ir privalo atlkti tarptautinės organizacijos.

Nusikaltimus prieš pavergtas tautas paveržėjai dangsto melagingais šükiais apie neva humaniškus tikslus. Mégstamiausias- ekonomikos plėtros arkliukas.

Pavergtosios tautos teritorijoje statomas didžiulės gamyklos (visai tai tautai ne reikalingos), kuriama tautai svetima infrastruktūra. Paskui naujas statybas slenka kolonizatorių bangą. Kinta tautinė ir socialinė demografinė vienos gyventojų sudėtis. Tauta savo žemėje lieka mažuma. Pavergta tauta, tapusi mažuma, nebegali demokratinėmis priemonėmis aktyviai priešintis okupantui, kartais griebiasi prievertas, sukyla į ginkluotą kovą. Tada okupantas sukiliusią tautą apšaukia separatistais ir banditais ir jau ginklu žudo nepaklusniuosius, tarptautinei opiniji tylint (kaip čia užtarasi banditus). Tokių pavyzdžių yra kiek nori: pati Lietuva, jos artimiausi kaimynai, Kaukazo tautos... Tauta žūva. Néra "užsispyrusios" tautos- néra problemos... Pasaulys yra vėl kurį laiką ramu. Bet tai sermenų ramybė.

Kiekvienas žmogus yra bendruomenės narys ir jos turtas, pirmiausia- dvaisinis. Kiekvienna tauta yra savita. Netgi retesni gyvūnai ir augalai branginami- surašomi į Raudonąją knygą.

O kaipgi su tautomis? Ar jos mažiau vertos už retą peteliškę?

Kiekvienas žmogus pagal nacionalinius ir tarptautinius įstatymus turi teisę laisvai įtvirtinti save materialiai ir dvasiškai. O kaip tauta? Patekusi į stipresniojo gniaužtus, į jo nuožiūra apvestas sienas, ji nustoja savito gyvenimo teisių, tampa tarsi amebos grobiu.

Tai labai neteisingai! Kol didieji per savo materialinius interesus nepastebi mažesniųjų savo brolių, mažesnės tautos turinčių pastangas savo gyvybinių interesų gynybai. Tikiu, kad Lietuva, padėdama Tibetui, Čečenijai, padeda ir pati sau.

Šio suvažiavimo rezoliucija turėtų pakiesti Kinijos valdžia liautis kolonizuoti Tibeto teritoriją ir išeiti iš Tibeto, kaip rusų kariuomenė išėjo iš Lietuvos. Pritariu p.Romualdo Ozolo siūlymui inicijuoti tarptautinės teisės aktų, užtikrinančių pavergtųjų tautų teises, pirmiausia teisę į apsisprendimą, aktų rengimą ir jų patvirtinimą.

Tai būtų konkretūs mūsų darbai, stiprinantys Tibeto tautos viltis.

Povilas JAKUČIONIS

Iš LDDP frakcijos Seimo narių kalbų

Svarstoma: "Rezoliucija dėl padėties Čečenijos Respublikoje įčkerijoje"

A.Albertinas (Kalba netaisyta) Gerbiajmei Seimo nariai, tai, kas čia nuskambėjo iš šios tribūnos, tai grynas kišimasis į Rusijos vidaus reikalus. Jeigu mes vertinome visus kruvinus įvykius visame pasaulyje, aš pritarčiau. Kas dabar darosi su kurdaus Irako teritorijoje, kai įsiveržė svetima Turkijos kariuomenė ir ten žudomi žmonės, ištisos stovyklos- mes į tai nereaguojame. Kas darosi Jugoslaviijoje- į tai ne reaguojame. Dabar mes tik įsikabinome į vieną Čečeniją. Aš pasiskauj grynais šios rezoliucijos. Jeigu mes priimtume vieną rezoliuciją, smerkiančią visame žemės rutuliuje taikių gyventojų žudynes, tada taip. O jeigu mes įsikabinėtikai į vieną tašką, aš už tai negaliu balsuoti.

Iš Seimo posėdžių

"Laisvės frakcijos" deputatai B.Gaļauskas, V.Briedienė, P.Jakučionis, Z.Sličytė 1995m. pateikė Seimui svarstyti 12 įstatymų pataisų ir papildymų. Deputatas V.Briedienės pateiktas įstatymas "Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą tvarkos ir sąlygų 3 straipsnio papildymo".

Su kitomis opozicinėmis partijomis pateikti 4 pareiškimai: "Dėl LDDP siekių mažinti vėtos savivaldos institucijų teises ir galimybės joms konstruktivai dirbt", "Dėl rengiamos Lietuvos ir Europos Sąjungos asociacijos sutarties", "Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų", "Dėl kovos su transporto priemonių vagystėmis".

Aldona IZAKĖNAITĖ

Liepos 15 dieną 12 val. Skausmo kalnelyje prie Veiverių bus atidengtas ir pašventintas paminklas Žuvusiems už Lietuvos Laisvę. Paminklo statymo organizatoriai- JAV Floridos R.Kalantos šaulių kuopa ir St.Petersburgo miesto lietuvių bendruomenės nariai.

10 val. Veiverių bažnyčioje bus aukojamos šv.Mišios žuvusių kovotojų už Tėvynės laisvę atminimui.

Prie paminklo susirinkusiems giedos Šaulių sąjungos vyrų choras "Perkūnas", ansamblis "Trimitas", gros karinis orkestras, savo eiles skaitys poetas aktorius K.Genys, kalbės ižymūs visuomenės veikėjai, partizanai, paminklo statymo organizatoriai.

Kviečiame dalyvauti.

**Lietuvos šaulių sąjungos Centro valdyba
Paminklo statymo organizatoriai**

Skelbimas

Liepos 15 dieną 12 val. Skausmo kalnelyje prie Veiverių bus atidengtas ir pašventintas paminklas Žuvusiems už Lietuvos Laisvę. Paminklo statymo organizatoriai- JAV Floridos R.Kalantos šaulių kuopa ir St.Petersburgo miesto lietuvių bendruomenės nariai.

10 val. Veiverių bažnyčioje bus aukojamos šv.Mišios žuvusių kovotojų už Tėvynės laisvę atminimui.

Prie paminklo susirinkusiems giedos Šaulių sąjungos vyrų choras "Perkūnas", ansamblis "Trimitas", gros karinis orkestras, savo eiles skaitys poetas aktorius K.Genys, kalbės ižymūs visuomenės veikėjai, partizanai, paminklo statymo organizatoriai.

Kviečiame dalyvauti.

**Lietuvos šaulių sąjungos Centro valdyba
Paminklo statymo organizatoriai**

1995m. liepa

TREMtinys

Nr. 25 (166)

Lietuvos savivaldybių vardu

Konstitucija skelbia, kad "savivaldos teisė laiduoja įstatymo numatytiems valstybės teritorijos administraciniams vienam". (110 str.). Pagrindiniam įstatyme vietos savivaldai ir valdymui skirtas visas X skirsnis. Taigi savivalda nėra jokių "nestabilizuotų" politinių jėgų išmonė, o konstitucinė teisė ir pareiga, tad šiu elementarių tiešų atrodo, nereikėtų aiškinti, bet...

Isteigiamajį Lietuvos savivaldybių asociacijos suvažiavimą savo atstovus pasiuntė net 53 savivaldybės iš 56! Absoliuti dauguma panoro pasinaudoti įstatymo suteikta teise suvienyti pastangas. Vilniaus savivaldybių rūmu salėje delegatai išteigė Asociaciją, patvirtino jos įstatus, išrinko LSA prezidentu Vilniaus miesto merą Alių Vidūnų. Buvo apsispresta rinkti viceprezidentus pagal numatomą funkciją (pavyzdžiui, miesto reikalų, savivaldos plėtros, taurinių reikalų, ryšių su užsieniu ir pan.). Viceprezidentais išrinkti Antanas Balutis, Kauno miesto tarybos narys (TS/LK); Panevėžio tarybos narys Kęstutis Vaičiūnas (LKD); Visagino miesto meras Vladimiras Ščurovas (LDDP); Druskininkų vicemeras Kornelijus Platelis (TS/LK); Šakių savivaldybės meras Romualdas Damušis (TS/LK); Anykščių raj. savivaldybės meras Saulius Nefas (TS/LK); Telšių savivaldybės merė Danutė Mileikiene (TS/LK).

Svarbiausieji Asociacijos tikslai trys: "dalyvauti rengiant ir tobulinant savivaldos įstatyminę bazę bei prižiūrėti jos įgyvendinimą"; "teikti organizacinių ir teisinę paramą savivaldybėms santykiuose su valstybinės valdžios institucijomis"; "ginti savivaldybių politiką ir valdininkų bendrus profesinius interesus".

Suvažiavimas įsteigė Asociacijos atstovybę Kaune. Numatoma atstovybė ir Žemaitijoje. Delegatai priėmė keletą labai svarbių dokumentų. LSA steigiamoji suvažiavimo nuostatoje konstatuojama, kad "savivalda žaloja ydingas jos ir apskrities kompetencijų suvokimas bei padalijumas tiek įstatymuose, tiek Vyriausybės nutarimuose. Skiriama ji šiuo metu apskričių valdžia turi ne atiminėti teises ir funkcijas iš žmonių išrinktų savivaldybių, bet perimi jas iš Vyriausybės ir ministerijų". Tame pačiame dokumente aštriai kritikuojamas liudnai pagarsėjęs, paskubom iškeptas ir dėl prieštaravimų neigvendintas iki galo (nors mėgintas taisyti) Vyriausybės nutarimas Nr. 451 "Dėl vienos savivaldos instituci-

joms įstatymais nedelegetuotų funkcijų perdavimo apskričių valdytojams", kuris ne tik labai susiaurino savivaldą, bet ir prieštarauja galiojantiems įstatymams ir kertasi su principine Konstitucijos 120 straipsnio

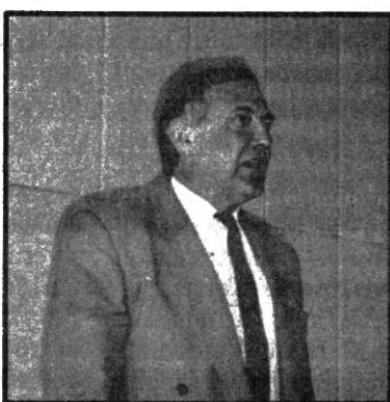
keisti finansų politiką.

Suvažiavimas paskelbė pareiškimą dėl savivaldybių veiklos varžymo. Vietos valdžios ir apskrities kompetencijos iki šiol galutinai nenustatytos, jos imtos nustatinėti tik po savivaldybių rinkimų. Iš savivaldybių atimama žemė bei teisė savarančiškai naudotis kitu savivaldybės turtu. Vyriausybė per apskričių valdytojus ēmési pardavinėti ir nuomoti miestų bei gyvenviečių žemę. Vietinei atstovaujama valdžia faktiškai belieka pašalpų ir algų mokėjimas, komunalinis ūkis ir didžiulės kasmet didėjančios Vyriausybės skolos savivaldybių biudžetams. Tokia tendencija - tai vietinės valdžios varžymas, nekonstitucinis savivaldybių naikinimas. Dėl to pirmiausiai kenčia gyventojai", - rašoma dokumente.

Steigiamojo suvažiavimo nepasveikino nei Prezidentas, nei Premjeras. Nė vienas iš devyniolikos ministrų suvažiavime nedalyvavo, nors bent jau valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministras su atsakingais pavaldžios ministerijos darbuotojais, atrodo turėjo čia ir pasėdėti, ir pasidomėti savivaldos reikalais iš pirmųjų lūpų, gal net žodį tarti ar ne vieną skaudėnė problemą paaškinti. Tokią aukštosios valdžios poziciją galima suprasti kaip sutrikimą ir baimę įvykusio fakto akivaizdoje - teisėtai išrinktos savivaldybių tarybos lyg ir ne tos, kurių buvo tiketasi. Jos ne tik žino savo teises, bet siekia jas ginti ir net plėsti. Apie besalygišką paklusniją įprastu modeliu "céka-rajkomas" nėra ir negali būti jokios kalbos. Išgarsintosios vienaspalvės valdžios piramidės apačia ima keisti spalvą.

Suvažiavimo svečias Seimo dešiniosios opozicijos vadovas prof. V. Landsbergis kalbėjo: "Mums reikia manevruoti. Kai kur mūsų dauguma yra nedidelė, nėra stipri, bet vis dėlto ji yra ir, man atrodo, žmonėms tai patinka... Tai, kas vyksta šiandien ir vyks rytoj, man primena Sajūdžio laikus ir Sajūdžio tvarką, kai tekdavo ir dokumentus rengti, konceptą formuoti, redaguoti dieną ir naktį, kaip tada - prieš Kovo 11-ąją. Tą darydavome ir anksčiau ten - Maskvoje, kai reikėjo kautis su gorbačiovais ir lukjanovais. Dabar turime savivaldybių vadovybes. Turėdami daugumą, galime visus suvienyti ir, kaip tada veikėme Lietuvos vardu, tai dabar, iškurus Asociaciją, veiksime Lietuvos savivaldybių vardu. Jau galime pajusti, kad tai yra jėgalų gale konstitucinė savivaida".

Edmundas SIMANAITIS

Lietuvos savivaldybių asociacijos (LSA) prezidentas Alius Vidūnas

LSA vicepresidentas Anykščių raj. savivaldybės meras Saulius Nefas

nuostata "Valstybė remia savivaldybes". Ten pat konstatuojama, kad "per pastaruosius dvejus metus susiklostė itin negera nuosavybės teisių pripažinimo praktika". Mat Vyriausybė ir Seimas ne kartą kaitaliojo įstatymus ir kitus teisės aktus, varžydami savininkų teises. Tokią praktiką ne kartą pasmerkė Konstitucinė Teismas. Dėl to "žmonės yra nusivylę ir su pasutine viltimi kreipiasi į naujas savivaldybes".

Suvažiavimas paragino Vyriausybę "nedelsti ir pagal veikiančius įstatymus nustatyti tvarką, kaip piliečiai ir savanoriai, kartu su policijos darbuotojais gali palaikyti viešąją tvarką, budeti gatvėse ir namuose". Tai būtų pradžia rimtesnių pastangų pažaboti nusikalstamumą, kuris akivaizdžiai rodo aukštosios valdžios bejegiskumą, o veikiau korumpuotų struktūrų įtaką Seimui ir Vyriausybei.

Buvo neigiamai įvertinta Vyriausybės finansų politika savivaldybių atžvilgiu ir priminta Vyriausybei, kad "savivaldybės neturi jokių teisių ir galimybių padidinti vjetinių iplaukų į biudžetą, todėl visa atsakomybė už valstybės ir savivaldybės biudžetu nevykdymą tenka Vyriausybei". Pavojingai didėja socialinė įtampa. Dėl to reikia negašuojan-

Lietuvių tautininkų sąjungos, Lietuvos demokratų partijos, Lietuvos politinių kalinų ir tremtinų "Laisvės" frakcijų

Pareiškimas dėl politinės santarvės Lietuvos Respublikos Seime

1995m. birželio 12d. išplatintas Seimo pirminko pavaudotojo, LDDP frakcijos nario Juozo Bernatonio pareiškimas, siūlantis atgaivinti politinės santarvės idėją. Mes pertartume šiai minčiai, nes vienybės idėja išaukštinti ir mūsų valstybės himno žodžiais.

Tačiau esame įsitikinę, kad politinių jėgų santarvę, užuot ją deklaravus propagandiniais pareiškimais, daug svarbiau realiai įgyvendinti praktinėje Seimo veikloje. Iki šiol LDDP frakcija atmesdavo beveik visus kitų politinių jėgų konstruktyvius pasiūlymus ir bandymus siekti tarpusavio supratimo bei sutarimo, kaip ir daugumą įstatymų arba rezoliucijų projektų vien todėl, kad juos buvo parengusios opozicinės Seimo frakcijos. Nekelia pasitikėjimo ir tai, kad santarvei kviečia pareigūnas, ne kartą demonstravę atvirą ne-pakantumą kitai nuomonei.

Manoma, kad niekas netrukdo valdančiai daugumai Seime įšklausyti į kitų frakcijų pasiūlymus ir konkretiai darbais siekti politinių jėgų santarvės. Visi ligšoliniai LDDP deklaruojamai kvietimai bendradarbiauti tebuvo tik blogai maskuojamai reikalavimai besalygiškai pritarti jos politikai. Kai LDDP, iki šiol turėdama absoliučią valdžią, atvede šalį į gilią ekonominę, teisinę ir moralinę krizę, bergždi jos mėginimai, baigiantis šio Seimo kadencijai, prisidengus tariama santarve, dalytis atsakomybė už suirutę ir korupciją, neregėtą nusikalstamumą, skurdą bei sąmoningai paliktas spragas įstatymų leidyboje. Ši pareiškimą pasirašiusios frakcijos pritartų tik nuoširdžiam valdančiosios partijos geros valios pasireiškimui, atsisakant iki šiol buvusio netolerantiško politinės veiklos stiliums.

Lietuvių tautininkų sąjungos frakcijos senioras

LMLČIUS

Lietuvos demokratų partijos frakcijos senioras

S.PEČELIŪNAS

Lietuvos politinių kalinų ir tremtinų "Laisvės" frakcijos senioras

B.GAJAUSKAS

Politikos apžvalgininko
Č. IŠKAUSKO pastabos

Čečénija: derybos nustelbia mūsius

Kitos savaitės pradžioje suakė 7 mėnesiai, kai Čečénijoje vyksta Kaukazo karas. Jo sudamoji dalis - Rusijos intervencija į Čečéniją, kurios metu žuvo daugiau kaip 20 tūkstančių žmonių - dukart daugiau negu per 10 karo Afganistane metu.

Bet šias keletą savaičių po įvykių Budionovskė jau tik salygiškai galima vadinti karą tasa: koviniai veiksmai per derybas prisabdyti. Nors ir tai netiesa: vis pranešama, kad čia vienur, čia kulturą išplieskia susišaudymai, žūva žmonės. Šiaip ar taip, atopūtis šiame kare leidžia teigti, kad galima tartis net, atrodo, pačiais sunkiausiais klausimais. Pastebime nuolaidą tiek iš Rusijos, tiek iš Čečénijos pusės. Sunku priprasti prie čečénų derybų delegacijos daromų kompromisų, nes Grozinas jau ketveri metai Maskvai buvo nesukalbamas. Dabar štai čečénų grupės vadovas U.Omarjevas iš esmės sutiko su rusų pasiūlyta formuliuote, kad Čečénijai bus suteiktas suverenitetas pagal Rusijos konstitucijos reikalavimus, nors pareikalavo išbraukti antrą formuluotę dalį.

Įvykės A.Volskio pokalbis su Dž.Dudajevu buvo pirmas mėgiminas kalbėtis aukščiausių lygiu. Čečénijos prezidentas nesutiko išvykti iš šalies. Žinant čečénų papročius, musulmono pasaliniimas iš aulo ar šalies reikštų didžiausią bausmę. Štai kodėl Dž.Dudajevas liks su savo kovotojais.

Lapkričio 5 diena Čečénijoje numatyti visuotiniai rinkimai. Su tuo, atrodo, sutinka Čečénijos derybininkai. Po rinkimų bus suformuluotas Čečénijos statusas. Kaip pranešė radijo stotis "Svoboda", Maskva jau dabar ruošiasi šiemis rinkimams: dešimtimis sunkvežimių iš Rostovo, Stavropolio krašto į Čečéniją atvežta tūkstančiai rusų tautybės gyventojų. Tai būsimieji rinkėjai, nes rinkimų įstatymas dar neparengtas, o Maskva mano, kad sėslumo cenzas nebūtinas, nes Čečénija esą - vis tiek Rusijos federacijos dalis.

Prieš karą Čečénijoje gyveno apie 300 tūkstančių rusų, dabar jų tėra koks trečdalis. Maskva rūpinasi, kad rusai sudarytų bent pusę būsimų rinkėjų, tada Kremliai būtų garantuota sékmė...

Pirmadienį B.Jelcinas pasiraše įsaką, pagal kuri Čečénijoje dislokuojami reguliariosios Rusijos armijos daliniai ilgalaikiam būvimiui. Rusijos prezidentas tai motyvoja būtinumu "palaikyti regione stabiliumą".

Apžvalgininkai mano, kad derybose čečénai išryškėja kaip gabūs diplomatai, kuriems būdingas savotiškas kompromisų ir taktikos supratimas.

1995m. Ilepa

TREMINTINYS

Nr. 25 (166)

4

Pavergtas protas

Nobelio premijos laureatas Ceslovas Milošas tokiu pavadinimu 1953m. paraše knygą, kuri lietuvių kalba pasirodė 1995m. Iš šios knygos sužinojau, kad buvo karibų tauta, kurią išžudė ispanų užkariautojai, liko tik Karibų jūra, primeinant juos. Kam šiandien skauda galvą dėl šios išnykusios tautos? Niekam.

Zinau, kad gyveno man giminings gentis prūsai, zinau, kad juos išžudė Vakarų Europos gyventojai. Bet kur prūsus kapai, ar daug išlieta ašarų ir krauso? Ar skaudėjo jiems, kai juos degino, kankino, atiminėjo jų vaikus, niekino jų moteris. Juk tik H.Manto laikais jie partizanavo 14 metų. Beveik nieko apie tai neparašyta, todėl mažai apie juos ir žinome.

Jau 1953 metais Č.Milošas, gimes prie Nevezio krantų, šioje knygoje rašo: "Nusikaltimų kartotekos bus saugomos nuo šaliose ir saugiose vietose, labiau tikėtina, kad jokių kartotekų nebus, kadangi su progresu žengdami, šiandieniniai valdovai pasimokė iš paprastutės tiesos, jog to, kas neužrašyta, iš viso ir nėra". Tai pasakyta prieš 42 metus! Štai kodėl KGB archyvai rūpi valdovams. Juk iš vienos knygos patyrėme, kad tremjamiems į Sibirą vaikučiams budeliai dave pienelio. Pasakykit, tremtiniai, kuris maitinotės pieneliu?

Okupantas išėjo, bet visi tarnai liko. Kuo jie šiandien, padedant Rusijos žvalgybai, užsiima? Pavergtas protas. Tam tarnauja visa šiuolaikinė rašytinė ir vaizdinė propaganda, maždaug 10-12 partijų, dauguma visuomeninių organizacijų. Prisiminkime, kad norint pavergti protus ir atimti santaupas, per referendumą buvo panaudoti aukštiausi valdžios vyrai, o anot žurnalisto Valdo Vasiliausko (1994 rugpjūčio 11d), net pats Ivanas Susaninas- Antanas Terleckas liepė neiti į referendumą. O Kaišiadoryse, kurie tapo Antanui antruoj Stalingradu, buvo sumokėta už pieną, kad tik ne laimėtų L.Sabutis.

Šiurpino laikraščiai ir televizija, žuvus jaunam žurnalistui. Nesigailėta šeimos- kiekvieną vakarą rodė šį žuvusį jauną lietuvių, aitrino namiškių žaizdas. Visi kairieji laikraščiai daug dėmesio skiria žudynėms, vagystėms, plėšimams. Pavergtas protas. Drebėk, Lietuva, štai ką tau dave nepriklausomybę!

Kunigėlis iš Vidurio Lietuvos kartu su Albinu Albertynu šaukia- neatiduokime žemės jos savininkams, nesilaikykime Konstitucijos- pavergtas protas. Užgriūna iš televizijos "Krantų" bėgiojantys nuogi būsimieji preidentai. Pavergtas protas. Būsimu preidentu geriausiai tinka Kauno Šančių priemiesčio lenkų kilmės veikėjai. Pavergtas protas. O kaip kankinamės dėl Santa Barbaros. Čia jau dirba vyruskai iš Minsko, gyvenantys Meksikoje. Čia ir Rusijos ekonominės blokados sudedamoji dalis.

AIDS centras išplėtojo moksą apie prezervatyvus, bet ne apie dorą. Pavergtas protas.

LDDP lektoriai iškėrė būrimo akademijas. Pavergtas protas.

Visa Lietuva pilna burtininkų, jie tu-

ri leidimus. Kas juos išduoda? Ekstrasen-sams atiduotos didžiausios salės. Jie atvyksta iš Maskvos, Lvovo, Odesos. Ar turi jie mūsų Sveikatos ministerijos leidimus? Juk jie pavergtas protas.

30 sektų veržiasi į Lietuvą, buvo atvykė net menonitų multimiliardierius De Feras iš Kanados. Jis Panevėžyje susitiko su KGB majoru J. Minkevičiumi, pašalintu iš Aukščiausiosios Tarybos. Daugelis sektų išvaro net 13 velnių, jų literatūra leidžiama ant kreidinio popriešiaus. Ar jie nepavergtas protas?

Gal ne visi žino apie FDzeržinskio draugą ir kaimyną dvasininką Vinciūną, kuris iškėrė labai slaptą ir dabar dar veikiančią prie Maskvos psychologinio karo akademiją. Yra ją baigusi Seimo narių.

Šiaulių mieste 7 savaitės televizija rinks gražiausias moters kojas. Ar nepavergtas protas?

Dabar visi laikraščiai nuolatos primeina, kad popiežiui 75 metai. Na ir kas, kad tiek? O kiek yra jaunu žmonių, o jų galvos- jau pavergtos, pavyzdžiui- jaunalietyviu?

Vyko Life teatro festivalis, prancūzai nuogiai mokė, kaip laidoti motinėlę, o vienas nuogalius veržesi net į domininkonų bažnyčią. Kitame spektaklyje mūsų kažkokios kultūros ministras gérę kažkā iš tarpukojo. Ar tai prideda proto, ar jie nepavergtas?

O mūsų knygynų lentynos linksta nuo meilės ir žudyti. Pavergtas protas.

Viena moteris, skraidžius virš Šatrijos, kuria moterų partiją. Ar tik nepavergtas protas?

Iš 28 bankų 9 bankrutavo, ir žmonės, patikėję reklama, prarado pinigus. Kas užginčys, kad mūsų protas nepavergtas? Šlapimo ligų specialistas užsimima užsienio politika, o kovotojas su partizanais prie Šilavoto- rūpinasi nacionaliu saugumu. Ką norėjome- tą išsirinkome. Čia tai jau protas nepavergtas!

Tremtinių ir politinių kalinių sąjunga skaldoma į dalis. Taip pat ir kitos dešiniosios organizacijos (skautai, šauliai). Viename Aukštaitijos mieste ilgus metus Sajūdžio vadais buvo KGB vyrai.

Mus trémė ne tik siekdami sunaikinti fiziškai, bet ir trokšdami pavergti mūsų protas.

O drg. V. Šved susitvarkė su Burokevičiumi ir Jermalavičiumi, kadangi geriau vienam valdyti pinigus, negu dalyti į tris dalis. Kam kliuvo tos dvi dalys? Tik ne pavergtiems protams.

Taigi šiandien Lietuva ekonomiškai jau "stabilizuota".

Dabar mumis užsiima gydytojas kūpiškėnas Valerijonas Baltrūnas, šiuo metu atsakingas Maskvoje už Baltijos šalių prijungimą prie Rusijos- jo darbovietė oficialiai vadinas Užsienio reikalų ministerija (ministras Kozyrevas); jis- Baltijos valstybių sektorius vedėjas.

Štai kokia jėga nukreipta prieš mus, brangūs ešelonų broliai ir sesės. Lieka viltis ir vienas tikslas- išlaisvinti protas.

Pavergtas protas-tai pavergtas Lietuva. Nebūkime vergais savo žemėje.

Jonas POŠNIUS

Čiobiškio tragedija

1944m. vasarą Žaliasis Velnias Čiobiškio apyl. Janionių k. pradėjo organizuoti Lietuvos laisvės armijos (LLA) partizanų būrius. Jie susijungė į "Didžiosios kovos" rinktinę (DKR), vėliau pavadinėtą "Didžiosios kovos" apygarda (DKA). Ji veikė Kaišiadorių ir Ukmergės apskrities pietinėje dalyje (dab. Širvintų raj.), vadovavosi Lietuvos kariuomenės Kariuomenės Statutu. Rinktinės daliniuose buvo griežta karinė drausmė. Be priežasties iš dalinių pasitraukusius partizanus šaudė karo lauko teismo sprendimu. Jo sprendimu turėjo būti šaudomi ir MGB agentai, įvairūs provokatoriai.

DKR štabe 1944 12 01 buvo šie partizanai: Jonas Misiūnas- Žaliasis Velnias, DKR vadas; Juozas Norkus- Kerštas, vadovavuotojas; Lietuvos kariuomenės leitenantas Jonas Markulis- Vaiduoklis, DKR štabo viršininkas, agitacijos ir propagandos skyriaus viršininkas; Jonas Urbonavičius- Svajūnas, Širvintų miestelio mokytojas; Edmundas Kavaliauskas- Klounas- LK (Lietuvos kariuomenės) puskarininkis iš Žaslių valsč.; Pranas Petkevičius- Kariūnas, viršila iš Kaišiadorių valsč.; Dominykas Matačiūnas- Diemedis, iš Žaslių valsč.; Jonas Žvirblys- Daigilis iš Žaslių valsč., buv. LK puskarininkis; Pranas Kacevičius- Genys, LK viršila iš Kaišiadorių valsč.; Antanas Galinis- Juodoji kaukė, buv. LK viršila; Stasys Misiūnas- Senis, buv. LK puskarininkis iš Žaslių valsč.; Kazys Surmilavičius- Klevas, buv. LK puskarininkis; Juozas Narškevičius- Šernas, buv. LK savanoris iš Musninkų valsč. Vindeikių k.

Partizanai persekiojo NKVD, stribai. Jie turėjo nuolat keisti savo struktūrą ir buvimo vietą. 1945m. sausio 1d. Žaliasis Velnias patvirtino kitos sudėties štabą: Jonas Misiūnas- DKR vadas; Jonas Urbonavičius- ginklavimosi skyriaus viršininkas; Edvardas Kavaliauskas- žvalgybos sk. viršininkas; Dominykas Matačiūnas- ūkio sk. viršininkas; Žvinklys- Daigilis- kontržvalgybos sk. viršininkas; Vytautas Janonis- organizacijos sk. viršininkas; Kazys Surmilavičius- 1-ojo būrio vadas; Pranas Petkevičius- Genys- 2-ojo būrio vadas; Pranas Kunievičius- 3-ojo būrio vadas; Antanas Galinis- 4-ojo būrio vadas.

Ir ši DKA vadovybės struktūra buvo pakeista. 1945m. pradžioje ltn. Jonas Markulis- Vaiduoklis susituokė su Čiobiškio vaikų namų vedėja Veronika Sarokinaite ir apsigyveno vaikų namuose, čia iškurdamas ir DKA štabą. Žiemą tai buvo labai patogu ir todėl, kad kitas štabo narys Stasys Misiūnas- Senis dirbo čia buhalteriu.

Vaiduoklio padėjėju buvo Juozas Marcinauskas- Pluta, Čiobiškio varpininko Leonardo Marcinausko vyriausias sūnus. Prieš bolševikų okupaciją jis dirbo Giedraičių vargonininku, grįžęs į Čiobiškį, nelegaliai gyveno pas kleboną kun. Liudviką Puzoną. Kartu su Vaiduokliu rašė ir daugino įvairius raštus. Tai jie 1945m. vasario 16d. išleido DKA laikraščio "Laisvės keliu" pirmąjį numerį. Po kelių savaičių išleido ir antrąjį, o kovo pabaigoje buvo parengtas ir trečasis.

Laikraštyje buvo įvairių patriotinių straipsnių, tarptautinė apžvalga. Iliustracijas piešdavo Čiobiškio pradžios mokyklos mokytojas Stasys Kunigėlis. Į vaikų namus pas Vaiduoklių užeidavo ir kiti štabo narai, čia vykdavo štabo pasitarimai.

Kovo 27d. ši veikla tragiškai nutrūko. Vaikų namuose gyveno pusbernis Sniegino- sniege prieš karą rastas nežinomas bevardis berniukas, kurį žmonės atnešė į Čiobiškio vaikų namus. Jis au-

go užrašytas Sniegino ar Sniegino vardu. Už šulinio priderimą partizanai iškėlė jam į užpakalį. Sis išdūkė kovo 27d. rytau nuojo į Musninkus pas stribų viršininką Chiminą ir pasakė, kad Čiobiškio vaikų namuose gyvena partizanai. Čiobiškį bei gretimą Rusių Rago kaimą užplūdo stribai ir įgulos kareiviai.

Vaikų namuose pas Vaiduoklį tuo metu posėdžiavo septyni ar aštuoni partizanai. Posėdžiu baigiantis, Adomas Lapinskas ir Kazys Surmilavičius jau buvo išėję į Rusių Rago kaimą, o likę dar buvo Jonas Markulis- Vaiduoklis, Stasys Misiūnas- Senis, Ceslovas Pavasaris, Juozas Marcinauskas- Pluta ir Mykolas Tveraga. Namą apsupo enkavedistai. Česlovui Pavasariui ir Stasiui Misiūnui pavyko pasprukti, o kiti trys pasislėpė antrojo aukšto kambarioje, į kurį enkavedistai mėtė granatas. Iš vidaus girdėjosi šūviai, o po kiek laiko enkavedistai išnešė tris lavonus- Jono Markulio, Juozo Marcinausko ir Mykolo Tveragos- ir pametė kieme.

Ryšininkė Janina Marcinauskaitė- Neužmirštuolė prisimena, kad sužinoju si, jog Čiobiškį apsupo kariuomenė, pirmiausia pranešė broliai Juozui. Po to jis bėgo pranešti kitiems. Grįžtančią namo ją sulaikė enkavedistai, nuvedė į vaikų namus ir pastatė prie sienos. Antrajame aukšte aidėjo šūviai ir granatų sprogimai. Paskui išnešė lavonus ir paguldė prie jo kojų, klausdami: "Uznaojo?" "Bet aš neatpažinu nė vieno; nors tarp jų buvo ir mano brolis. Aš supratau, kad jie nusisėmė, nes žaizdos buvo smilkiniuose." (Iš Jaminos Marcinauskaitės laiko 1994 04 18.)

Žuvusiuju palaikus dvi dienas laikė kime, o enkavedistams išvykus, žmonės juos palaidojo Čiobiškio parapijos kapinėse.

Adomas Lapinskas ir Kazys Surmilavičius, išėję į vaikų namų, pasuko į tolimiausią Rusių Rago sodybą, pas Adolfą Bagdonavičių. Eidami pastebėjo, kad miškeliuose aplink kaimą pilna enkavedistų. Tada apsisuko ir ėmė bėgti atgal į Čiobiškį. Enkavedistai pradėjo šaudyti ir netrukus mirtinai sužeidė K. Surmilavičių. Sužeistas Adomas Lapinskas puolė į ledines Neries bangas. Lėdo lytys ji nunešė į vakarus. Enkavedistai dar šaudė į čia išnyrantį, čia vėl pa-nyrantį Adomą, kol šis pagaliau amžinai dingo vandens sūkuriuose... Stasi Misiūnai po kelių savaičių iргi suėmė.

Šiemet sukako penkiasdešimt metų, kai enkavedistai Čiobiškio vaikų namuose užklupo ir sunaikino "Didžiosios kovos" apygardos štabą.

Ta pačią dieną suėmė Janiną Marcinauskaitę, Veroniką Sarokinaitę ir aštuoniąsias Rusių Rago kaimo merginas: Juozę ir Sofiją Plaščiauskaitės, Janiną Ališauskaitę, Jadvygą ir Melanią Lapinskaitės, Sofiją bei Oną Lapinskaitės, vėliau ir Veroniką Lapinskaitę. Merginos apkaltino ryšiais su partizanais, partizanų slaugymu. (Kai 1945 02 05 Pigonyse buvo sužiesti trys partizanai, juos atvežė į Rusių Ragą ir čia slaugė. Ta lemtinę dieną du buvo jau visai pasveikę, trečiasis dar gulinėjo Plaščiauskų namuose. Visus suėmė.) Jas nubaudė po 10-15 metų pataisos darbu.

Dar ilgai po kovo 27-osios stribai siautėjo Čiobiškio apylinkėse, gaudydami ir tikrindami kiekvieną jaunesnį vyra ar merginą ir veždami į Musniakų, Širvintų, Ukmergės areštines.

Zuvusieji DKA štabo nariai neužmiršti: 1994 06 14 prie namo, kuriame jie žuvovo, prikaltą atminimo lenta su žuvusiuju pavardėmis.

Viktoras ALEKNA

1995m. liepa

TREMIŠYS

Nr. 25 (166)

5

1940 metais i Molėtų rajono Stirnių parapijā statyti bažnytę administratoriumi buvo atkeltas kunigas Jonas Daugėla. Jis buvo gimęs 1909m. vasa-

Nušovė kuniga

rio 21d. Šventežerio valsč. (Lazdijų raj.), 1937m. įšventintas kunigu ir iki 1939m. dirbo Jiezne vikaru. Pasaulis buvo neramus, tad kun. J.Daugėla skubėjo baigtis darbus, ir 1940m. spalio 15d. per šv. Teresėlę Stirnių bažnyčia jau buvo pašventinta, tik dar nedalyta. Deja, nebeilgai parapijiečiai džiaugėsi veikliu kunigu.

Jau pirmosiomis karo dienomis vieškelį užplūdo nesibaigiančios virtinės bėglių. Riedėjo ir riedėjo į rytus mašinos, traukė pėsti, važiavo arkliais ir dviračiais. Kun. J.Daugėla kartais užsukdavo į gražų Pažuolių kaimelį netoli Stirnių bažnyčios. Čia gyveno bažnyčios valytoja Jugasia Budrytė, taigi buvo pažistamų. Vacius Budrys

prisimena, kad birželio 27d. pavakare į jų sodybą užėjo keletas raudonarmiečių. Pasivaikščiodamas su vaiku užsuko pas Budrius ir kun. J.Daugėla. O vieškeliu žlega, tarška bėgliai ir kariuomenė. Kunigėlis ir klausia kareiviu: "Ar jūs jau namo lekiat?" Tie tik susižvalgė ir nieko neatsakė. Dar jis paklausė apie Tilžės tiltą, dar kažko. Tie pavalgė, padėkojo tėvui už vaikarienę ir išejo laukan. Kieme pasikalbėjo ir sugrižo. Paklausė tévo, kas jis toks (turėjo galvoje kunigą). Tėvas paauskino, kad tai jo svainis. Liepė parodyti rankas. Rankos balto, pats švarai apsirengę. Mato, kad ne žemdirbys. Sako: "Einam štaban". Kunigas nusisegė laikrodeli, padavé

V.Budrio tėvui, o pats tik švyt už svirno ir bėgti Rusai rėkia: "Stoj, stoj" Pradėjo šaudyti, o kunigas ezeran, nendrynan.

Atlekė rusai raiti prie ežero, prististumė valtimi, porą kartų iššovė... Ištraukė lavoną į krančią, dar kartą šovė iš nagano į smilkinį ir palikę išlėkė. "Išlaiktem, - sako V.Budrys, - ir mes. Palikome dykus namus. Rytojaus dieną vėl pradėjome rinktis. Rusai vis dar bėgo ir bėgo. Aš tada paėmiau kunigą glėbin ir per žoles parsinešiau namo. Sakau, iš kur ir jégų atsirado? Parnešiai ir bradinis suvyniojau, kad kas lavono neužtiktų. O kitą dieną jau vokiečiai užėjo, ir kunigą pašarvojome." Panašus likimas tada ištiko ir Molėtų kunigą Matą Lajauską.

Balys JUDZEVICIUS
Utena

Tausėnai

Tausėnų kaimą 1941m. birželį sukrėtė balsi žinia - veža žmones. Ištremė stambų ūkininką pulkininką Dundulį su šeima. Jie žuvo Igarkoje. 1944m. rudenį gaudė virus į sovietinę armiją. Mirtinai sužeidė Joną Kiltčauską. Du jo broliai pasislėpė. Vėliau brolį Mykolą nuteisė, jis žuvo Komijos anglų kasyklose. Seserį Oną ir kitus šeimos narlius nuteisė ir ištremė. Žiemą Jonas Leškauskas, Anicetas Lukšys, jo tėvas Jonas Lukšys ir Steponas Bašys slapstėsi. Enkavedistai sušaudė tėvą ir sunūnų Vilčiauskus, kuriuos įtarė bendraujant su partizanais. Iš Tausėnų ištremė 10 šeimų. Žuvovo visi partizanai, kur jie užkasoti, niekas nežino.

Janina LUKŠYTĖ-JANUŠKIENĖ

Juozas LATOŽA Grīžau kad liudyčiau

Tėsinys. Pradžia Nr. 20

Sudie, Dubysa, Tėvynė!

...Birželio rytas. Pasigirdo raktų žvėjimas - prižiūrėtojai atidarinėjo kameras. Staigiausiai atidare mūsų kameros duris. Prižiūrėtojai - kažkokie susižaudinė - liepė visiems greitai išeiti (apie prasidėjusį karą mes dar nieko nežinojome). Iš sandėlio atidavinėjo drabužius. Mano ten nieko nebuvu, nes į kalėjimą atvedė kaip stoviu - vasariškai apsirengus. Man atkišo kažkieno milini "burinas" - storą ilgą vilnonę milinę ir tokią "slapmučę". Aš numečiau tuos drabužius šalin - jie ne mano.. O didelę klaidą padariau, kad nepaėmiau, nes Sibire atsidūriau vasariniu kostiumeliu, vienplaukis...

Mūsų jau laukė mašina. Tarpusavyje šnibždėjomės, kad mus vež šaudyti... Į mašiną sodino eilėmis - vieną kitam į tarpojį. Sėdėjome susispaudę, vieni kitiems ant kojų. Už mūsų nugarą, grotinis atsivėrė ir atsirėmė į kabina, atkiše durtuvus stovėjo ginkluoti enkavedistai. Griežčiausiai uždraudė sukiosis, darytis... Su manimi mašinoje, atrodo, buvo leitenantas Mockus. Visų išvežti niekaip negalėjo, nes kalėjimas buvo perpildytas. Išvažiavo, atrodo, trys sunkvežimiai. Vežė į Šiaulius. Trumpam buvom sustoję miškelyje, paskui - nedideliamie miestelyje tarp Šiaulių ir Panevėžio. Iš čia jau pasukome Panevėžio link - Šiauliai buvo vokiečių užimti. Į Panevėžį atvežė jau temstant. Nakvojome kalėjime. Kokia ten nakvynė, koks miegas! Slėgė šiurpi nežinia! Vakare ir valgyti nedavė nieko. Rytą, regis, davė dubenėlių sriubos...

Ankstį rytą, auštant, mus kartu su panevėžiečiais varė į kiemą ir gulde į mašinas - kaip silkes, kelias sluoksniai. Ant viršaus dar užmetė visokiai maišais, rakančiais - kad nesimatytų, ką veža... Aš atsidūriau antroje eileje nuo apačios. Kvėpuoti buvo labai sunku, bet apatiniams buvo visai blogai. Ilgesnėje kelionėje būtume uždusę. Atvežė į stotį, išmetė iš mašinų ir tiesiai grūdo į vagonus. Vagone - iš lentų sukaltiliai trijų pakopų gultai, grindyse - skylė gamtiskiemis

reikalams atlikti...

Ešelonas išpūškėjo į rytus. Buvom susijaudinę, baisiai susikimšę karšta, tvanku. Dar iš Lietuvos neišvažiavus, mūsų čiaštatai apšaudė. Sustojojome. Palikę mus, palydovai - sargybiniai - bėgo tolyn nuo geležinkelio. Visi vienas ant kito sukrito į grindų; kulkos taukšėjo į vagonų ratus. Nušliaužiau nuo gultų apatinė ir aš - nėra ko didvyriškumą rodyti... Kai šaudyti liovėsi, susirinko išsilakstę mūsų sargybiniai, ir traukinys pajudėjo. Sustojojome Daugpilyje. Čia prikabino vagonus su latviais. Toliau mus jau traukė dviem garvežiais. Sąsukose, kai sastatas posūkyje išsiriečia, suskaičiavau 120 vagonų. Važiavome, stovinavome, vėl važiavome. Labiausiai žudė stovėjimai stotyse. Garvežius atkabindavo, o mūsų ešelonas, išrūstas tarp kitų vagonų, palikdavo stovėti baisiame karštyje. Nebuvo kuo kvėpuoti, karšta, nė lašo vandens. Raitėmės, alpom nuogiai išsirengę, prakaitas žliaugte žliaugę... Nežinodavome ir kur stovime. Man dar pasisekė, kad gavau prisiglausti prie vagono sienos, kur buvo skylutė nuo vinies, tai per tą skylutę nors oro kvapą galėjau jausti. Kelionės pradžioje sargybiniai, net traukiniai einant, bégindėdavo vagonų stogais - tikrindavo...

Mūsų vagone įsiminė man ūkininkas nuo Panevėžio. Jis buvo gavę žemės kaip savanoris. Dar jaunas - apie 36 metų vyras. Žmona išdavė, kad jis turi šautuvą, nes pati neva buvo pamiliusi karininką ruski. Tas vyras be oro neživėrė ir mirė kelyje. Sustojojime jis iš vagono išmetė.

Važiavau su pulkininku A.Plechavičiumi. Jam mama buvo sausainių atsiuntusi, tai jis mane vašino, nes aš nič nieko neturėjau.

Kai igrūdo į gyvulinį vagoną, pamačiau galvą rankšluociu apsirūši jau pažistamą buvusį Raseinių saugumo policijos viršininką Deniušį. Rusams užėjus, jis iš karto suėmė, nusivežė į Šiaulius. Matyt, tenai jis įsiteikė, prisigerino, nes gavo motociklą ir šautuvą. Sugrižę į Raseinius, šlavė visus: jis juk puikiausiai žinojo, kas koks yra lietuvis. Ir štai jis... su mumis: išgavę iš jo ką norėjo, komunis-

tai ir patį uždarė už grotų. Tūnojo vagono kampe, bandė blyvzgoti. Jo veidas buvo labai ištinęs. Kažkurioje stotyje Deniuši išleido, taip sakant, pasiėmė... Daugiau jo neteko matyti.

Maistas buvo labai silpnas. Važiavome ilgai - apie mėnesį. Prie kelionės pabaigą ešelonas sustojo. Atstumė duris. Prieš kiekvieną vagoną stovėjo kareivis atkištu šautuvu. Užrikio visiems išlipti ir klaupis ant žemės. Pagalvojau: čia mus šaudys. Nesinervinau, buvau visai ramus. Prisiminiau: juk mama mirė mus aštuonių palikdama. Na ir kas, jei aš čia mirsiu? Visi jau buvo iš vagono iššokę. Aš dar apžvelgiau vietovę: tarpukalnė, niekur į šali čia nepabėgsi, niekur nepasislėpsi. Nudribau ant žemės prie draugų. Palydovai tikrino, barškino vagonus, kratė purtė ten palikta mūsų "turtą". Pabaigę vėl išlaipino, ragindami "Skoriej, skoriej..." Greit pasiekėme kelionės tikslą.

Sol Ileckas

Išlaipino mus Pietų Sibire - Sol Ilecke. Kelionėje išsikankinė, daugelis sunkiai bepaėjo. Laimei, kalėjimas, į kurį mus varė, buvo netoli stoties. Prie kalėjimo suvarėj tokius gardus iš storų stačių vienės prie kito į žemę sukastų kokių penkių metrų aukščio rąstų. Išlaikė iki valako. Valgyti nedavė, bet atneše statines šilto vandens. O buvome nežmoniškai ištroškę, nes kelyje duodavo vandens iš bet kokios balos pasémę - ne gerti, o tik apsišlakstyti, atsigavinti. Bet ir to drungno vandens tik po puodelį kiekvienam tedavę. Vakare grupėmis varė į kalėjimą. Kalėjimas didžiulis, pilnas žmonių. Į kamerą mūsų sugrūdo pusėmį vyrų, apie 30- lietuviai. Langas buvo išimtas. Su manimi čia buvo ltn. Mockus, jo brolis, Lekas (daugiau neprisimenu).

Beveik kasdien buvo kratos, o kas savaitė kratė nuogai išsirengę: kažko ieškodavo ir mūsų užpakaliuose. Jų nuliūdimui, mumyse nė pas vieną nieko neraido... Maistas čia buvo labai silpnas. Tačiau greit įsitikinome, kad Sol Ileckas buvo ne pati blogiausia vieta...

Kamerioje Sol Ilecko kalėjime susipažinau su Vytautu Mockumi. Teisėjo sū-

nus, gavęs (ar bent jau galėjęs gauti) gerą auklėjimą, nesenai baigęs karą mo-kyklą, ūmus, karštakošis jaunuolis...

Ir dabar, daugiau kaip pusėmčiui me- tu praėjus, skaudu prisiminti, kaip jis ga- lėjo dristi priekaištanti man, kad, iš Ra- seinių mus vežant, nepašokau ir negrie- biau sargybiniu enkavedistui už šautu- vo... Sunkvežimyje, kur nebejautėme nu- tirpusi ir nuo kratymo įskaudusių koju, nes vieni kitiems ant jų sėdėjom, sargybiniams nuo mūsų grotomis atsitvērus ir nuo mūsų akių nenuleidžianti. Jis jaunas, stiprus, dar neįsekintas vyras, Lie- tuvos karininkas išmetinėjo man - civiliu, šautuvą tik šaudykloje tečiupinėjusiam.

...Kamerioje sukimšta pusėmčių vyru, apie trisdešimt - lietuviai. Atidaro duris "i ruošą..." Leitenantas Mockus tuo jį puo- la, braunasi pro visus, per galvas į prie- kį: mat išvietėje yra tik 15 skylių tupe- jimui... Mockus, "reikalus" atlikęs, tiesiai prie durų beldžia, daužo kumštumis, kad atgal į kamerą vestų.

Kamerioje, maždaug 1,5 metro aukštyje, lentiniai gultai - "narai". Pradžioje gulėjau ant jų, bet sykį nušokdamas su sitrenkiau kojas, ēmė gelti kelius. Teko gultis apačioje ant cementinių grindų. Kartą, kai iš tualeto į kamerą mus par- vedė, aš ramiai pasakiau: "Kaip greitai mes sugyvulėjome. Kas verčia daužyti duris išvietėje, kai kiti dar savo reikalu neatlikę? Kur atjauta, žmonišumas, sa- vitvarda..." Ir štai, man iš gultų pa- silentkus išlendant, leitenantas Mockus spiriau koja į veidą... už ką? Iš kur tas žiau- rumas, tokia nežmoniška neapykanta? O juk mes dar tautiečių būryje, visi vie- no likimo draugai, visi to paties raudo- nojo šetono aukos...

Šito sugyvulėjimo, sužvėréjimo aš ir šiandien negaliu suprasti. Ir tai buvo tik pradžia mūsų kančią, golgotos per mirties duobes - išmarinimo kalėjimus, su- naikinimo lagerius: 1941-ųjų vasara, Sol Ilecko kalėjimas Čkalovo srityje.

Vėliau, išsiskiriant, Mockus manęs at- sisprāsė. Atleisk jam, Viešpatie, už jo silpybę! Aš jam atleidau dar tada...

O kaip svarbu, būtina visus išlaikyti savitvardą, žmoniškumą!

(B.d.)

1995m. liepa

REMIINYS

Nr. 25 (166)

6

Vos frontui nuūžus Vokietijos link, paskui veikiančią sovietų armiją atsekkė kontržvalgybos bei NKVD dalinai. Jie įvairiai būdais terorizavo Lietuvos gyventojus. 1944m. liepos mén. i Vilnių sugrįžo ir vadinamoji Lietuvos SSR vyriausybė, vadovaujama Antano Sniečkaus, Justo Paleckio bei kitų kolaborantų. Sniečkaus bei surusėjusio generolo Bartušūno pastangomis terioti Lietuvą buvo pakiesta generolo Vetrovo vadovaujama pasienio kariuomenės divizija. Ji jau gerą patirtį turėjo malsinant Vidurinės Azijos tautų pasipriešinimą, garsejo ypatingu žiaurumu.

Kiekviename valsčiuje buvo dislokuoti karinės įgulos, NKVD daliniai bei stribų būriai, suformuoti iš įvairaus pluko mūsų tautos išdavikų ir paskui frontą keliaujančių rusų.

Pirmieji Vetrovo divizijos pulkai 1945m. balandžio mén. nusiaubė ir mūsų rąjoną. Ypač nukentėjo Igliaukos, Gudelių, Igliškelių ir Šilavoto apylinkės. Jose per kelas dienas buvo nužudyti net 67 taikūs, beginkliai gyventojai. NKVD būriai ējo per kaimus ir žadė į jų akiratį pakliuvusius vyrus nuo 14 iki 70 metų.

1945 metai. Balandžio 13-15d. Vetrovo gaujos nužudė 67 taikius mūsų apylinkių gyventojus.

Štai genocido aukos:

Igliaukos apylinkėje 1. Juozas Raulynaitis, 52m. (Kuišių k.), 2. Kazimieras Naujokas, 29m. (Živavodės k.), 3. Kazimieras Dabašinskas, 74m. (Živavodės k.), 4. Juozas Kazakevičius, 42m. (Stuomenų k.), 5. Petras Grimalauskas, 23m. (Stuomenų k.), 6. Vincas Grimalauskas, 17m. (Stuomenų k.), 7. Vincas Brundza, 35m. (Stuomenų k.), 8. Vincas Navikauskas, 19m. (Stuomenų k.), 9. Klemensas Navikauskas, 26m. (Stuomenų k.), 10. Adomas Gergelis, 27m. (Stuomenų k.), 11. Petras Štriūpas, 63m. (Igliaukos k.), 12. Jurgis Venskūnas, 63m. (Igliaukos k.), 13. Jonas Akelaitis, 42m. (Igliaukos k.), 14. Petras Akelaitis, 55m. (Maražinskų k.), 15. Leonas Marcinkevičius, 33m. (Pavasakės k.), 16. Vincentas Zujus, 28m. (Obšrūtų k.), 17. Jurgis Gumauskas, 63m. (Obšrūtų k.), 18. Viktoras Kuklierius, 19m. (Obšrūtų k.), 19. Antanas Gruzdys, 22m. (Žirniškių k.), 20. Klemensas Kurtinys, 29m. (Jasenavos k.), 21. Antanas Alaburda, 39m. (Jasenavos k.), 22. Jonas Vaičiulis (Rusinkos k.).

Gudelių apylinkėje 1. Vladas Meketonis (Geležynių k.), 2. Jonas Vaicekauskas (Geležynių k.), 3. Antanas Vaičekauskas (Geležynių k.), 4. Kazys Leimonas (Kampinių k.), 5. Antanas Blaškevičius (Makrickų k.), 6. Vitas Marčiulynas (Makrickų k.), 7. Juozas Brusokas (Makrickų k.), 8. Adomas Brusokas (Makrickų k.), 9. Vincas Aleksinas (Makrickų k.), 10. Antanas Švirinas (Vazniškių k.), 11. Tatarkevičius (Vazniškių k.), 12. Viktoras Urka (Rudėnų k.), 13. Antanas Arbačiauskas (Rudėnų k.), 14. Kazys Žiūkas (tėvas) (Rudėnų k.), 15. Kazys Žiūkas (sūnus) (Rudėnų k.), 16. Vitas Janulevičius (Riečių k.), 17. Jonas Paulauskas (Riečių k.), 18. Kazys Petroška (Riečių k.).

Igliškelių apylinkėje 1. Vacius Kedys (Raišupio k.), 2. Stasys Kedys (Raišu-

pio k.), 3. Juozas Kvasauskas (Raišupio k.), 4. Jurgis Kvasauskas (Raišupio k.), 5. Vincas Valenta (Raišupio k.), 6. Jonas Augustinavičius (Dambavos k.), 7. Jurgis Baniauskas (Nedėlberžio k.), 8. Bendorius (Nedėlberžio k.), 9. Vincas Raguckas (Pinkaviškio k.), 10. Česna, 11. Deltuva, 12. Antaninas, 13. Juodsnukis, 14. Valentinas Riauba, 15. Kazakevičius.

Šilavoto apylinkėje 1. Jonas Čerkevičius (Sarginės k.), 2. Albinas Degutis (Pašlavantes k.), 3. Klemensas Labutis (Tartupio k.), 4. Bronius Martusevičius (Tartupio k.), 5. Andrius Kazlauskas (Meldabūdės k.), 6. Jonas Slavickas (Skrynungo k.), 7. Jurgis Matukaitis (Damb-

automato serija. Motinai iš sielvarto plyšo širdis. Ji čia pat krito negyva. Klementė Kurtinė nušovė Jasenavos kaime einančią pas kaimyną. Jonas Akelaitis pas Pavasakės kaimo gyventoją Balčiūną darė vežimą. Atėję rusai išsivarė ir jų. Nors Jonas parodė dokumentus, majoras su dviem kareiviais jį nusivarė prie Igliaukos miškelio. Čia buvo privartyta ir daugiau žmonių. Karininkas pašaudavo, o kareivai iš automato pribaigdavo savo aukas.

Du senukai, Jurgis Venskūnas ir Petras Štriūpas iš Igliaukos kaimo (abu po 63 metus turėjo), malkavo miškelyje. Ten jie ir buvo nušauti. Tik kruvinus vežimus arkliai partempė namo be šeimininkų.

NKVD ir kolaborantai veikė išvien

ruvkos k.), 8. Vitas Duoba (Pentupių k.), 9. Jurgis Draskinis (Pridotkų k.), 10. Antanas Kazlauskas (Pridotkų k.).

Kas ir kada atsiprašys, Lietuva, Ta vės už Tavo beginkilių taikių vaikų išžudymą?

Žudydami ir degindami sodybas, okupantai, vedami stribų, traukė per laukus ir pamiskes, naikindami nespėjusius pasislėpti vyrus. Kaimuose buvo daromos kratos. Pasislėpusi nuo persekiojimo ieškojo su vilkšuniais. Tvartus ir kluonus badė specialiai tam padarytais metaliniais durtuvaus. Ką surasdavo, tuo pat nušaudavo.

1945m. balandžio 12d. Raišupio kaimė, kaip ir visoje Sasnavos apylinkėje, siautėjo Vetrovo divizijos "vaduotojai". Užsuko jie ir į ūkininko Kedžio sodybą. Trys broliai Kedžiai triūsė savo ūkyje. Vienas iš jų turėjo "baltą" bilietą ir nepriivalėjo eiti į kariuomenę. Tačiau įvyko tai, ko niekas nesitikėjo. Kareivai, net dokumentų nepaklausę, Vaclovą nušovė. Motina, pamačiusi sukniubusį sūnų, puolė prie jo. Sadistai peršovė jai kojas ir paliko kančiose. Sūnų Juozą, užklupę prie kūdros girdantį gyvullius, pradėjo žiauriai mušti. Ir čia pat nušovė. Nužudė dar tris kaimynus. Juozą Valantą, brolius Jurgį ir Juozą Kvasauskus. Kitą dieną (balandžio 13-ąją) Stuomenų kaime pas Juozą Balaiką kaimo vyrai tašė rastus namui statyti. Kažkas pranešė, kad rusai šaudo vyrus ir paauglius. Vyrai nutarė pasislėpti netoli esančiuose krūmuose. Pabuvę ten keletą valandų, nieko įtartino nepastebėj, susiruoše eiti namo. Jiems beeinant, pasirodė rusai su šunimis. Nors visi aštuoni vyrai buvo beginkliai ir, pamatę rusus, ējo iškélé rankas, rusai paleido tris šunis. Vienas šuo puolė Adomą Gergelį, kitas - Juozą Balaiką. Kai Gergelis grūmėsi su įniršiusi šunimi, pribėgęs rusų majoras Gergelį nušovė. Kiti rusai daužė, spardė beginklius vyrus. Padėjo įniršę šunys. Po grumytinių visus išsaudė. Tą dieną Stuomenų kaime buvo sušaudyta 14 civilių, niekam nenuusikaltusių beginklių vyru.

Brolius Grimalauskus, 17- metų Vincą ir 23 metų Petrą, "vaduotojai" nužudė jų kaime. Prieš tai sužeidę Vincą, užpujė šunimis. Motina, pamačiusi, kad jos jaunelį drasko šuo, puolė gelbetti. Sovietų kareivis, buože mušdamas, seną motiną nustūmė į šalį, o Vincą pribaigė

žirniškių kaimo gyventojas Antanas Gruzdys buvo nušautas kambaryje. Žmonos ir vaikų klyksmas ir ašaros budelių nejaudino. Jie savo juodą darbą vykdė uoliai. Okupantas parodė tikraj savo veidą. Kraujyje paplūdo Lietuva. Tauta, negalėdama pakęsti smurto ir prievertos, stojo ginti savo laisvės. Tūkstančiai vyrių išėjo į miškų.

Tuo metu vien tik "Geležinio vilko" rinktinę sudarė per 200 vyru.

Žūtbūtinė kova Beliūno miške

Vetrovo divizijos galvažudžiai, nusiaubę kaimus, grįžo į kareivines. Vietinių šnipų padedami, planavo, kaip iš pasalų užpulti ir sunaikinti miške įsikūrusius partizanus. Partizanų stovyklas žvalgė specialiai skraidydami virš miško lėktuvai, vadintame "kukurūznikai". Pamiskes saugojo tanketės bei šarvuočiai. Iš oro (ar išdavikų pateiktų žinių) nustatė, kuriuose kvartaluose yra partizanų stovyklos, atvažiavę pas eigulius paraiškalaudavo vesti į tuos kvartalus.

Pajutę, kad bus puolami miške, partizanų būriai susitarė susirinkti į vieną vietą, vadinamą Beliūno mišku, ir sutelktomis jégomis gintis nuo užpuolikų. Buvo neblogai ginkluoti, turėjo per 20 rankinių kulkosvaidžių ir kitų automatinių ginklų.

Balandžio 26d. pirmasis partizanų būrys atėjo į sutartą vietą ir pradėjo laukti kitų. Bet vietoje lauktu partizanų pirmieji kvartalinėje linijoje sargybinio buvo pastebeti rusai su šunimis. Sargybinis nušovė kareivį ir jo šunį. Prasidėjo nelygi kova. Rusų buvo keletas šimtų, o partizanų tik apie 20 vyru. Įnirtinga kova vyko valandą. Partizanai buvo apsuspti. Gindamiesi vienas po kito žuvo 18 vyru. Tik keletui pavyko pasitraukti. Miškas buvo "šukuojamas" keliais paras. Susidurė su rusais, miške buvo nukauti dar 4, o pamiškėje, užėjant pasalos, žuvė dar 2 partizanai. Rytojais dieną į mūšio vietą atėję partizanai rado išniekinčius savo brolių kūnus. O ten, kur stovėjo partizanų kulkosvaidžiai, buvo po gerą kibirkščių gilžių. Prie kulkosvaidžių lizdų miško medžiai buvo tiesiog sukapoti priešo ugnies. Kiek krito rusų, niekas nežino, nes jie savo žuvusius susirinko ir išsivežė.

Engėjai mirusį spardė purvinais batais

Gretimo kaimo gyventojas, sužino-

jęs, kad mūsyje žuvo abudu jo sūnūs, pasikinkę arklius ir su savo šeoliukmeite dukra važiavo parsivežti žuvusiu. Dviese skaudančiomis širdimis susidėjo į vežimą savuosius ir dar porą atpažintą kaimyną. Užmetė juos eglių šakomis ir važiavo iš miško. Sutiko keturiais vežimais atvažiuojančius Igliškelių stribus nukautųjų partizanų išvežti. Abu sudukra buvo sumušti ir uždaryti į bunkerį. Stribai susikrovė į vežimus likusius partizanus ir, parvezę į Igliškelius, kruvinus, sumaitotus numetė sankryžoje netoli savo būstines. Lavonai išgulėjo gerą savaitę ir pradėjo dvokti (buvo pavasaris). Tuomet valsčiaus daboklėje buvę kaliniai turejo iškasti prie "strelnyčios" duobę. Vilko juos per plentą, vertė į duobę.

Tau laurų spindinčią karūną nupins poetai dainose...

Atgimstant Lietuvai, jų kaulus surado tremtiniai ir politiniai kaliniai ir pagarbiai palaidojo Marijampolės miesto naujose kapinėse 1989m. rugpjūčio 9d. Lai dotuvė dalyvavo keletas tūkstančių žmonių. Igliškeliuose ir jų apylinkėse tada buvo surasta ir iškasta 40-ies partizanų palaikai. Jų iškasimo vietoje pastatytas kryžius ir pasodintas 40 medžių ažuolynas, gražiai žaliuojančis šiandien.

Marijampolės kapinėse, kur perlaidota per 70 partizanų, pastatytas paminklinių skulptūrų ansamblis "Tauro" apygardos partizanams atminti. Septyniuose paminkliniuose akmenyse iškalta 240 žuvusiu partizanų pavardžių bei slapyvardžių. ● ● ●

Cia minimų įvykių penkiasdešimtmiečio proga beginkliai vyrams, nušautiems Igliaukos apylinkėje, pastatytas paminklas Igliaukos miestelyje priešais bažnyčią. Žuvusiemis Beliūno miške pastatyta paminklinių akmenų ir pasodinta 18 ažuolų.

Dékojame visiems, prisidėjusiems prie žuvusiu atminimo jamžinimo:

Algimantui Rimui, Marijampolės rajono tarybos pirmininkui, ir Algimantui Tamkevičiui, Igliaukos apylinkės viršaičiui, už finansinę paramą;

Vitui Akelaičiui - už surinktą medžią apie Igliaukos apylinkėje nužudyti taikius beginklius gyventojus, taip pat už iniciatyvą statyti paminklą;

Vitui Urbonui, Igliaukos parapijos klebonui - už suteiktas patalpas genocido aukų atminimo parodai;

Jonui Dulinui, skulptoriui - už paminklų Beliūno miške bei Igliaukoje sukurimą;

Vytautui Raibikiui, paaukojusiam Beliūno miško paminklui akmenis, organizavusiam paminklo statybą ir dirbusiam prie jo;

Alfonsu Matukaičiui, Varnabūdės girininkijos girininkui - už iniciatyvą pasodinti 18 ažuolų, sutvarkyti paminklo aplinką;

Juozui Antanavičiui, Vytautui Geležiui, Arnoldui Miciutai, Juozui Marčiukoniui, Matui Kaminskui, Beliūno mūšio liudytojui, partizanui, - už darbą stant paminklą.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos Marijampolės skyriaus taryba

1995m. liepa

TREMINTINYS

Nr. 25 (166)

7

Jie kaimiečiai

Po to, kai rašėme

Gal tai mano Tėvelis?

Tėsinys. Pradžia Nr. 23

Mane atvežė į Ignaliną ir uždarė areštui. Naktį tardė be galio žiaurus gruzinas Ablekimovas. Jis daug klausinėjo, žiauriai mušė. Jėjės kapitonas Bagdanas liepė man išeiti. Tardymai tėsėsi ilgai, bet daugiau manęs nemušė. Kai paleido, dokumentų neatidavė. Kartais kviesdavo tardyti, liepdavo eiti brolių ieškoti.

1946m. sausio 15d. 13val. Ignalinos raj., Želmeniškių k. enkavedistai užpuolė ir susaudė 22 "Erškėčio" būrio partizanus, tarp jų ir mano broli Praną. Kūnus pririšo prie vežimų ir nutempę prie Salakų pušynėlio, kalnelyje užkasė. Ten palaidota apie 300 partizanų. Dabar kun. Alfredo Kanisausko rūpesčiu kalnelis gražiai sutvarytas ir pavadintas "Partizanų kalva".

1947m. rudenį Utenos raj., Ginučiuose, žuvo brolis Antanas. Partizanus išdavė Kazimieras Bubulis, Kazimieras Milašius, Kazimieras Kaladinskis-Erškėtis ir dar vienas prie ežero susisprogdino. Juos užkasė prie Ginučių kapinių. Po dvių dienų enkavedistai ir stribai kaimo žmonėms liepė lavonus atkasti ir nuvalyti jų veidus, po to nufotografavo. Stribai nutraukė batus, o lavonus sumetė į sunkvežimį ir atvežė į Saldutiškį numetė. Vėliau užkasė prie Saldutiškio kapinių (ten irgi užkasta apie 300 partizanų). Dabar ši vieta prijungta prie kapinių. Saldutiškio mokytojas (gaila, nežinau pavardės) ateina su vaikais ir tvarko tą kapinių kampelį. Nuosirdžiai jam dėkoju.

Vieną rudens naktį pas tetas atvedė mano broli Alfonsą. Jėjės jis iškart krito ant lovą - niekur daugiau eiti negalėjo - sunkiai sirgo plaučių uždegimui. Buvo la-

Alfonso Skunciko vestuvės. Kudirkas, 1953

Prie kolchozo kontoros (4-ta iš dešines). Kudirkas, 1951

...jau gyvenu mieste. Kudirkas

bai šalta, o jis tik viena miline. I gydytojus kreiptis negalėjo. Pasveikęs jis legalizavosi, išvažiavo į Švenčionėlius, dirbo geležinkeliečiu.

1949m. kovo 25d. mane ir broli Alfonsą ištremė į Buriatiją. Tais pačiais metais imus pervažė pas tėvus. Neužgyvenome ten turtu, bet po Stalino mirties šiek tiek palengvėjo, galėjome sočiau pavalygti. Aš ir brolis sukūrėme šeimas.

1960m. grįžome į Lietuvą. Tėvai tremtyje išbuvo 15, o mes su broliu - 11 metų. Ilgai nejautėme tvirtos žemės po kojomis, prasidėjo nauji rūpesčiai. Ilgai blaškėsi, apsigyvenome Panevėžyje. Esu labai dėkinga mons. Kazimiero Vasiliausko seserai Bronytei Navalinskienei, jų kaimynams Martinoniams, gyvenusiems Alyvų g. Jie pirmieji ištiesė pagalbos ranką, net nebūdami giminės. Dabar jie jau mirę, tebūnės jieems gera Anapily.

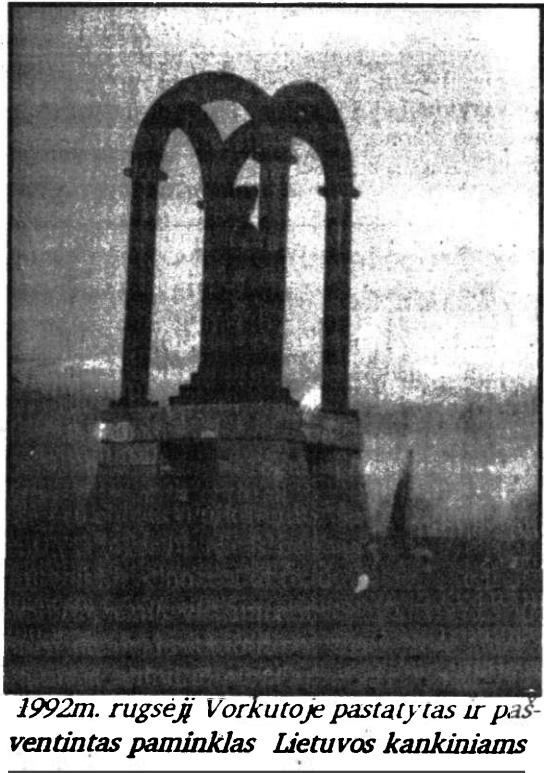
Panėvėžyje pasistatėme kulkų nameli. Tėveliams nebeilgai teko džiaugtis gimtinės laukais. Brolis Alfonsas, sunkios liagos palaužtas, 50-ies nesulaukė. 1987m. mirė mano vyras.

Daug išvažinėjau, išvaikščiojau kelius ir kelelių, kol radau brolių kapus. Dabar, nors gyvenimas jau krypsta saulėlydin, dainuoju tremtinių ir šaulių chorouose, praskaidrindama pilkas savo gyvenimo dienas. 1992m. rudenį 7 žmonių grupė (tarp jų ir S. Pabedinskas) važiavome į Vorkutą. Klebonas J. Juodelis pašventino didingą paminklą Lietuvos kankiniams. Pirmą kartą amžino išalo žemėje buvo viešai auko jamos šv. Mišios.

Emilia SKUNCIKAITĖ-UŽDAVINIENĖ
Panėvėžys

Vincentas Skuncikas su sūnumi Alfonsu ir vaikaičiais. Kudirkas, 1958

1992m. rugėjį Vorkutoje pastatyta ir pašventinta paminkla Lietuvos kankiniams

Perskaičiusi "Tremtinyje" Nr. 19 (160) S. Gvildžio straipsnį "Triskart belaisviai", labai susidomėjau - gal ji rašė mano Tėvelio likimo draugas, nes kai kurios mano Tėvelio likimo detalės sutampa su aprašytomis. Gal S. Gvildžio aprašytasis kaunietis su peršauta koja buvo mano Tėvelis Justinas ŠTUOPYS, 1944m. vasarą vokiečių paimtas į nelaisvę (aš likau be tévo 3 mén. amžiaus). Labai norėčiau apie jį daugiau sužinoti.

Jis buvo aukšto ūgio. Laiškuose Tėvelis yra rašęs, kad teko būti Rezknės lageriuose, kad rūsai daug kartų juos stengesi apsupti, kad vokiečiai varė juos vis tolyn per pelkes, kėlė perpildytomis valtimis, kad per didelį karštį buvo varomi Bavarijos kalnais... Tėvelis mirė 1989m. JAV. Likimas ligi šiol man nesuteikė laimės aplankyti jo kapą.

Nekantriai lauksiu - gal S. Gvildys parašys man arba į "Tremtinio" redakciją. Mano adresas: Kristina KAŽEIVIENĖ, Gudkaimio pašt., Vilkaviškio raj.

"Valstiečių laikraštyje" (1994m. gruodis, Nr. 100) išspaustintas straipsnis "1944-ieji: Šiurpios šv. Kalėdų išvakarės". Anicetas Astravas prisimena kraupius tų dienų įvykius ir juos papildo.

Tuo metu gyvenau Kanapynės k. Subačiaus ir Troškūnų valsčiuose 1944m. gruodžio 16-tąją prasidėjusi kraupi akcija tėsėsi iki šv. Kalėdų. Kanapynės k. Upių vienkiemėje buvo nušautas Juozas Beleckas, sužeistas Kazys Petronis. Užgriuvus stribams, jie arpavo rugių klojime. Bėgti nemėgino - sodyba buvo apsupinta. Juos išvarė į kiemą, nušovė ir, pažežę pusę kilometro, išmetė į griovių ties Jurgio Budrio sodyba. Juozas Beleckas jau buvo negyvas, o Kazys Petronis dėdė Vytautas Petronis nuvežė į Kupiškio ligoninę. Kazys išgijo, šiuo metu gyvena Pakruojo rajone.

Tuo metu, kai buvo nušauti Kazys, Vytautas ir Jonas Astravai, gretimame kaime nušautas Juozas Gailiūnas iš Kanapynės k. Jis buvo siuvinėjas ir su žmona gyveno pas Kostą Almintą. Stribai jų užklupo kieme vištas lesinantį, pastatė prie tvarto sienos ir nušovė. Žmonės pasakoja, kad tvartą padegė Subačiaus stribas Albertas Bartulis, vėliau dirbęs "Panėvėžio tiesos" redakcijoje.

Straipsnyje nepaminėta, kad tuo

pačiu metu, kai buvo nušautas senas vyteles pjaunantis žmogus, tame pačiame kaimė nušautas ir Heleras Daunaravičius, siuvėjas iš Kanapynės k., tuo metu siuvinėjas pas Žviliūnų k. gyventoją Šimonį. Vėliau Pajuodžių k. (Subačiaus valsč.) buvo nušautas dar Petronis.

Žviliūnų k. tebegyvena Juozas Vadolskis, stebuklingai likęs gyvas po susaudymo. Buvo nušauti Jackus, Nadolskis, Juozo Vadolskio brolis Antanas ir dar vienas kaimynas. Juozas krito, ant jo užgriuvo lavonai - taip ir liko gyvas. Žuvusieji palaidoti kaimo kapinėse. Vėliau saugumiečiai Surdegio gyventojui Kostui Almintui liepė persirašyti ant akto, kad tie žmonės vilkėję vokiečių uniformomis, už ką ir buvo sušaudyti.

A. Astravas rašo apie buvusį Krekenavos saugumo viršininką Sergejų Tichomirovą, vedusį Gedimino Rudžio seržantę Birutę. Šiuo metu Tichomirovai gyvena Utenoje. Jis buvo saugumo viršininku, dalyvavo suimant paskutinį partizaną Kraujelį.

Parengė Antanas ŠIMENAS

Atsargiai - klastotė!

Kelmės gimnazijoje fizinio lavinimo ir karinio parengimo mokytojų Joną Rusą 1940m. naktį iš gruodžio 8 į 9 NKVD suėmė ir įkalino Raseiniuose. 1941 06 22 su kitais apytikriai 44 kaliniams išvežtas: jų pėdsakai dingo prasidėjusio SSSR-Vokietijos karo sumaišyje, likimus ilgam apgaubė nežinia.

Tik 1957 metų vasarą artimieji sulaukė žinios apie J. Rusaną: paštą atnešė Kelmės rajono milicijai adresuoto Karagandos srities UVD rašto nuorašą. Čia pranešama, kad Jonas Rusas mirė 1943m. vasario 20d. nuo širdies nepakankamumo. Adresatui (milicijai) liepama: "...duoti nurodymą atitinkamam CBAĮ Biurui įrengių Jono Ruso, Juozo s., mirtį ir išduoti giminėms mirties liudijimą."

Kelmės pareigūnai buvo klausūs: 1957 09 05 Kelmės rajono Metrikacijos biuras išraše tokį dokumentą: "Mirimo vieta: LTSR, Kelmės rajono Pašlonės kaimas..." Tai Jono Russo gimtinė. Suprask: žmogus sunegalavo ir pasimirė tėviškėje. Tačiau nebūta aresto, tardymų, šiurpios kelionės į Panėvėžį po enkavedistų duruvaus; nebūta ir to mirties ešeloną į tolimalą Orenburgo stepę - Sol Ilecką.

Kiek tokų suklastotų mirties liudijimų per 50 okupacijos metų išrašyta, išdalyta? Tai buvo tik vienas iš nesuskaičiuojamos daugybės būdų klastoti statistinius, demografinius duomenis, tendencingai falsifikuoti istoriją!

Praėjus dar 33 metams, 1990 09 28d., atsakydama į nusištą ieškomųjų sąrašą, ta pati Karagandos srities UVD informuoja: "...Rusas Jonas, Juozas s., g. 1909m. Raseinių apskr. Kelmės valsč. Pašlaunio k., Čkalovo srities teismo baudžiamųjų bylų kolegijos 1941m. spalio 8d. nuteistas pagal straipsnius 58-12, 182-Id. 10-iai metų. Bausmę atliko Karagandos srities laisvės atėmimo vietose, kur mirė 1943m. vasario 20d. nuo plaučių tuberkuliozės..."

Dabar jau mirties priežastis - plaučių tuberkuliozė, o ne širdies nepakankamumas, kaip raše 1957-aisiais. Bet tai jau neesminė smulkmena.

Felixas TIŠKUS

1995m. liepa

TREMINTINYS

Nr. 25 (166)

8

IVYKIAI IVYKIAI

Paminklas netoli Tauragės

Netoli Tauragės pastatytas paminklas žuvusiems partizanams. Čia 1950m. kovo 3 d. žuvo štabo partizanai Antanas Kondrotas- Šarūnas, Vladas Gudavičius- Vaišnoras ir šeimininkų dukra septyniolikmetė Danutė Knatauskaitė.

Paminklo autorai- buvę partizanai, ryšininkai: žuvusio partizano A.Kondroto draugas Titas Žymantės, Leonas Laurinskis ir Pranas Rindokas; talkino "Geležinio vilko" bataliono kariai.

I paminklo šventinimo iškilmes suvažiavo partizanų giminės, pažiūstami, mokyklos draugai.

Paminklą pašventino kariuomenės kapelionas pulk. monsinj. A.Svarinskas ir Tauragės dekanas, kariuomenės kapelionas P.Puzaras. Iškilmėse dalyvavo svečiai: prof. V.Landsbergis, Šilutės, Tauragės šauliai. "Geležinio vilko" bataliono kariai saliutavo kovoje kritusiems partizanams. Dalyvavo ir SKAT kuopa.

Kalbėjo V.Landsbergis, A.Svarinskas,

Benjamingo POCLIAUS nuotrauka

Neužmirštama data

TAURAGĖ. Birželio 14d. 18 val. Tauragės katalikų bažnyčioje rinkosi žmonės į Šv.Mišias už žuvusiems tremtinius, partizanus. Šv.Mišias aukojo Tauragės dekanas Petras Puzaras.

Pilnutele bažnyčia melsdamasi klausė tremtinį choro giedojimo (vadov. R.Eičas). Po pamaldų visi ėjo į šventorių, prie trijų kryžių paminklo, pačių tremtinį pastatyto žuvusiems tremtyje. Čia eileraščius deklamavo I vid. mokyklos mokiniai. Kalbėjo tautininkų Tauragės skyr. vadovė V.Bumbulienė, tremtinė V.Banevičienė, N.Krapavickas. Nuo paminklo minėjimo dalyviai ējo prie žuvusiems partizanams pastatyti Kančios namų paminklo, kur užkasti partizanų kūnai.

Kolona eidama padėjo gėlių prie Vinco Kudirkos paminklo, čia garbės sargyboje stovėjo tautiniai drabužiai apsirengusios mokinės. Prie paminklo partizanams kalbėjo Tauragės meras K.Paulius, tremtinys, politinis kalintas, buvęs mokytojas P.Kondrotas, J.Ziliaitis. Eileraščius skaitė II vid. mokyklos moksleivės, tremtiniai V.Banevičienė, P.Makšimavičius, A.Sirtautienė, giedojo tremtinį chorą.

Džiugu, kad minėjime dalyvavo visas būrys rajono atsakingų darbuotojų, depuatai.

Gediminas KATINAS

Dėkoja

Kauno infekcinės ligoninės 7-o skyriaus kolektyvui, gydytojai R.Kristalna ja už rūpestingą gydymą dėkoja 84 palatos ligonis K.Žemaitis

Už grąžintą gyvybę ir sveikatą nuoširdžiai dėkoju gydytojai R.Šuklienei ir kardiologui V.Stripeikai G. Katinas

Tauragė

TREMINTINYS

Vyr. redaktorius Romualdas Jurelionis 1995m. liepos 7d. Nr. 25(166). SL289.

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,
3000 Kaunas, tel. 209530

Maketavo Kazimieras Zemaitis. Spausdino valst. "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 4000. Už. Nr.4638

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spausdinamos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvei dėl jų kokybės pretenzijų neturime

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Pranciška Karaliūtė

1924- 1995

Pranciška Karaliūtė gimė 1924m. Ji (Vaidilutė slapyvardžiu) buvo aktyvi partizanų ryšininkė. 1950m. ją areštavo ir nuteisė 10m. Kalėjo Irkutsko srt.Taišeto, o vėliau Mordovijos lageriuose. Grįžusi į Lietuvą, apsigyveno Kairiuose.

P.Karaliūtė buvo aktyvi LPKTS narė.

1995 05 28d. ją nulydėjome į amžiniojo poilsio vieną Kairių kapinaitėse. Jos kilnų sielą teprima Viešpati. Liūdi artimieji.

M.RIMKIENĖ

Rimantas Čelkys
1936-1995

Rimantas Čelkys gimė 1936m. vasario 20d. Jurbarke. Vos 13 metų su motina ir seserimi išremiasi į Sibirą. Nuo 1949m. iki 1993m. gyveno ir dirbo Krasnojarsko kr. Chakasijos srit. Askizo raj. Krizlaso k. Čia vėdė ir užaugino dvi dukras ir sūnų.

1993m. lapkritį su šeima gržo į gyntį miestą. 1995m. gegužės 18d. mirė po ilgos ir sunkios ligos. Palaidotas Jurbarko kapinėse šalia žvėriškai NKVD nukankinto tėvo.

Lai būna lengva Jam mylimos tėviškės žemė.

LPKTS Jurbarko skyrius taryba

Povilas Petruolis
1926-1995

Balandžio 10d. Rusnėje po ilgos ir sunkios ligos mirė tremtinys Povilas Petruolis.

Velionis gimė Panevėžio raj. Pavašakių kaime. 1948m. su tėvais išremtas į Krasnojarsko kraštą. Dirbo sunkius darbus taigoje. 1959m. sugrįžo į Lietuvą. Gyveno Šilutės raj., Rusnėje. Aktyviai dalyvavo Rusnės tremtiniių veikloje, dainavo jų ansamblyje. Palaidotas Rusnėje, Pakalnės kapinėse.

Liūdi Rusnės tremtinio ir ansambliočiai

Ona Juozapaitytė- Kutrienė
1925-1995

Ona Juozapaitytė- Kutrienė gimė 1925 02 02 Šiaulių apskr. Voveriškių k. ūkininkų šeimoje.

Jauną stomatologę 1949m. išremė į Irkutsko srt. Bodaibų rajoną. Dirbo elektrinės statyboje, vėliau gydė, padėjo tremtiniam, siekė išlaikyti lietuvybę. Sukūrė šeimą su tremtiniu Vytautu. 1957m. gržo į Lietuvą, dirbo Kaune, Dainavos poliklinikoje. Palaidota Romainių kapinėse.

Nuoširdžiai už jaučiame dukrą Dalią, sūnų Egidių ir jų šeimas.

LPKTS Kauno skyrius

Alfredas Paškevičius
1927-1995

Gegužės 3d. mirė LPKS Vilniaus skyriaus narys Alfredas Paškevičius.

Velionis gimė 1927 12 14d. Šiaulių apskr. Joniškio valst. Beržėnų k. ūkininko šeimoje. Mokėsi Joniškio gimnazijoje.

1946m. Alfredas Paškevičius įkūrė pogrindinę organizaciją "Žalioji kolona". 1948m. liepos 1d. jis suimtas ir nuteistas 10m. Bausmę atliko Džekazgano lageriuose, dirbo vario kasyklose. 1956m. gržo į Vilnių, dirbo įvairoiose organizacijose. 1962m. išstojo į Kau-

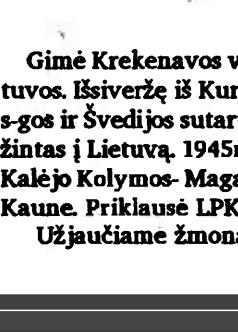
no žemės ūkio akademiją, ją baigė 1967m. įsigijo ekonomisto specialybę.

Alfredas Paškevičius buvo aktyvus LPKS Vilniaus skyriaus narys.

Nuoširdžiai už jaučiame velionio žmoną, vaikus ir artimuosius.

Tebūna Jam lengva Vilniaus kalnelių žemele.

LPKTS Vilniaus skyrius

Vaclovas Ingelevičius
1919-1995

Gimė Krekenavos valsč. Surviliškėse. 1944m. su kariškiais traukėsi į Lietuvos. Išsiveržę iš Kuršių apsupimo, pasitraukė į Švediją. Pagal Sovietų s-gos ir Švedijos sutartį, kaip ir visi SSRS kariškiai, V.Ingelevičius buvo grąžintas į Lietuvą. 1945m. areštotas ir nuteistas 25 metams ir 5m. be teisių. Kalėjo Kolymos- Magadano lageriuose. Į Lietuvą gržo 1956m. ir apsigyveno Kaune. Priklauso LPKS Kauno skyriui.

Už jaučiame žmoną, sūnų su šeima ir artimuosius.

LPKTS Kauno skyriaus taryba

koresp.: Edmundas Simanaitis
lit. red.: Danutė Bartulienė, Faustė Pilipaitienė
korekt.: Audronė Kaminskienė
tech.red.: Vesta Milerienė

Kaina 70ct